

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 5. svibnja 2022.
(OR. en)

8781/22

COH 36
ENV 395
COMPET 293
SAN 245
EDUC 143
EMPL 155
RECH 218
TRANS 264
AGRI 174
POLCOM 28
RELEX 586
POSEIDOM 1
POSEICAN 1
POSEIMA 1

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	5. svibnja 2022.
Za:	Glavno tajništvo Vijeća

Br. dok. Kom.:	COM(2022) 198 final
----------------	---------------------

Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Stavljanje ljudi na prvo mjesto, osiguravanje uključivog i održivog rasta, oslobađanje potencijala najudaljenijih regija EU-a
----------	--

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2022) 198 final.

Priloženo: COM(2022) 198 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Strasbourg, 3.5.2022.
COM(2022) 198 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Stavljanje ljudi na prvo mjesto, osiguravanje uključivog i održivog rasta, oslobađanje
potencijala najudaljenijih regija EU-a**

{SWD(2022) 133 final} - {SWD(2022) 134 final}

UVOD

Pet milijuna građana EU-a živi u dalekim krajevima Unije, u najudaljenijim regijama, a to su: Guadeloupe, Francuska Gijana, Martinique, Mayotte, Réunion i Saint-Martin (Francuska); Azori i Madeira (Portugal) i Kanarski otoci (Španjolska). Sastavni su dio EU-a, strateški smještene u Atlantskom oceanu, Karipskom bazenu, Južnoj Americi i Indijskom oceanu.

Glavne su prednosti najudaljenijih regija: mlada populacija, prostrane pomorske gospodarske zone, jedinstvena biološka raznolikost, bogatstvo obnovljivih izvora energije, lokacija i klima pogodna za znanost o svemiru, astrofizičke aktivnosti, kao i važna svemirska infrastruktura. Rast realnog BDP-a po stanovniku u nekima od tih regija premašio je prosjek EU-a¹. Uz odgovarajuće razvojne strategije, reforme i ulaganja razlike u odnosu na ostatak EU-a u budućnosti se mogu smanjiti. Osim toga, te su regije ispostave Europske unije u cijelom svijetu s neiskorištenim potencijalom za jačanje suradnje i odnosa s okolnim zemljama i područjima.

Istodobno, najudaljenije regije suočavaju se s trajnim ograničenjima u pogledu razvoja koja su prepoznata u članku 349. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Ugovorom su predviđene posebne mjere potpore najudaljenijim regijama, uključujući prilagođenu primjenu prava EU-a u tim regijama te pristup programima EU-a.

Unatoč tome što se međusobno dosta razlikuju, te regije dijele posebnosti poput udaljenosti, izoliranosti², uglavnom male površine, osjetljivosti na klimatske promjene i gospodarstava koja ovise o nekoliko sektora te su im pokazatelji poput stope nezaposlenosti i bruto domaćeg proizvoda (BDP) znatno lošiji od prosjeka EU-a i nacionalnih prosjeka³. Mayotte ima najniži BDP po stanovniku (30 %) i najvišu stopu nezaposlenosti u EU-u (27,8 %)⁴. U nekoliko takvih regija u protekla dva desetljeća nije postignuta konvergencija s ostatkom EU-a⁵ te su sad posebno izložene kombinaciji visokih cijena energije i prijeteće krize u opskrbi hranom koja je posljedica ruske invazije na Ukrajinu.

Kako bi ostvarile svoj potencijal, neke najudaljenije regije još uvijek moraju ispuniti osnovne potrebe koje su ključne za kvalitetu života i ispunjavanje ciljeva održivog razvoja⁶, kao što su pristup vodi, obrazovanju, zdravstvu ili prijevozu. Važnu će ulogu imati i demografski čimbenici: s obzirom na to da se očekuje da će se do 2100. broj stanovnika Mayottea utrostručiti, a Francuske Gijane udvostručiti, takve će se potrebe sigurno povećati⁷. Neke su regije, kao što su Kanarski otoci, Francuska Gijana, Mayotte i Saint-Martin, usto pod znatnim pritiskom nezakonitih migracija. S druge strane, očekuje se da će se u istom razdoblju broj stanovnika u

¹ Izračuni REGIO-a o rastu realnog BDP-a po stanovniku za razdoblje od 2000. do 2019., Guadeloupe, Martinique, Réunion, Mayotte i Azori bilježe rast realnog BDP-a po glavi stanovnika koji premašuje prosjek EU-a od 1,2 % ([Cohesion report 2022, ec.europa.eu](#) (Izveštaje o koheziji iz 2022.)).

² Sve su najudaljenije regije otoci ili arhipelazi, osim Francuske Gijane u Južnoj Americi.

³ Eurostat, oznaka: [nama_10r2gdp](#), 2020., BDP u paritetu kupovne moći u usporedbi s prosjekom EU-a kretao se u rasponu od 30 % prosjeka EU-a u Mayotteu (najniža vrijednost u EU-u) do 76 %. U usporedbi s prosjekom EU-a od 2010. do 2020. BDP Kanarskih otoka smanjio se s 83 % na 62 %; BDP Azora sa 75 % na 67 %, a Madeire sa 81 % na 69 %.

⁴ Eurostat, oznaka: [LFST_R_LFU3RT](#). Osim toga, neke od najviših stopa nezaposlenosti mladih bilježe se u Guadeloupeu (41,5 %), Mayotteu (55,4 %) i Martiniqueu (38,3 %).

⁵ Eurostat, oznaka: [nama_10r_2gdp](#), usporedba BDP-a 2000. i 2020.

⁶ Posebno ciljevi „iskorjenjivanje siromaštva”, „zdravlje i dobrobit”, „kvalitetno obrazovanje”, „rodna ravnopravnost”, „čista voda i sanitarni uvjeti”, „cjenovno pristupačna i čista energija”, „dostojanstven rad i gospodarski rast”, „smanjenje nejednakosti” i „djelovanje u području klime”.

⁷ Eurostat, oznaka: [proj_19rp3](#), stanovništvo Mayottea povećat će se s 279 000 u 2020. na 782 000 u 2100.; stanovništvo Gijane povećat će se s 289 000 u 2020. na 591 000 u 2100.

nekim drugim najudaljenijim regijama⁸ znatno smanjiti zbog emigracije mladih u potrazi za prilikama.

U ovoj se Komunikaciji predstavljaju prioriteta za djelovanje EU-a zajedno s tim regijama i za njih. Nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 cilj je ove Komunikacije staviti ljude iz tih regija na prvo mjesto na putu prema održivom oporavku i rastu. Taj se cilj mora temeljiti na zelenoj i digitalnoj tranziciji kao pokretaču povezujuće, otporne i uključive društvene preobrazbe, gospodarske diversifikacije i otvaranja radnih mjesta, uz ispunjavanje potreba građana. Komunikacija se temelji na provedbi strateškog partnerstva s tim regijama iz 2017.⁹, koje je predstavljeno u izvješću Europskom parlamentu i Vijeću iz 2020.¹⁰

Posebni najudaljenijih regija uzimaju se u obzir u posebnom zakonodavstvu, fondovima i programima EU-a. Komisija se zalaže za daljnje uključivanje posebnosti tih regija u zakonodavstvo i politike EU-a kako bi se prilagođenim i lokaliziranim pristupom potaknuo njihov razvoj. U ovoj Komunikaciji predstavljene su predložene inicijative Komisije kojima se dopunjuje i podupire regionalno i nacionalno djelovanje. Komisija će osobito ojačati dijalog s tim regijama, pružiti prilagođenu potporu i pomoći u poboljšanju administrativnih kapaciteta kako bi te regije mogle u potpunosti iskoristiti politike EU-a i svoj potencijal.

Iako EU ima ključnu ulogu u oslobađanju potencijala rasta najudaljenijih regija, njihova dobrobit i razvoj u osnovi ovise o odlukama i mjerama samih regija i njihovih država članica. Na njima je da oblikuju i provedu razvojne strategije prilagođene svakoj regiji tako što će odrediti prave prioritete te u potpunosti iskoristiti mogućnosti financiranja koje osiguravaju europski instrumenti. U takvim strategijama treba predvidjeti i odgovoriti na potrebe građana, ukloniti prepreke rastu, iskoristiti prednosti, diversificirati gospodarstvo, povećati samodostatnost, proširiti trgovinske veze, razvijati vještine i stvarati radna mjesta.

U Komunikaciji se stoga, uz utvrđivanje niza inicijativa koje treba izraditi na razini EU-a, potiče djelovanje tih regija i njihovih država članica, primjerice kako bi se njihove posebnosti razmotrile u međusektorskim politikama i instrumentima, uključujući Mehanizam za oporavak i otpornost (RRF)¹¹ i fondove kohezijske politike¹², te u horizontalnim alatima poput Instrumenta za tehničku potporu (TSI)¹³. U Komunikaciji se predlaže i da se tim regijama posveti posebna pozornost u relevantnim mjerama za postizanje ciljeva na razini EU-a, npr. u okviru europskog stupa socijalnih prava¹⁴ i djelovanja u području klime.

U ovoj se Komunikaciji uzimaju u obzir doprinosi javnog savjetovanja održanog od srpnja do studenoga 2021.¹⁵, četiriju ciljanih sastanka s najudaljenijim regijama i njihovim državama članicama, bilateralnih sastanaka s upravama najudaljenijih regija, izjave Konferencije predsjednika najudaljenijih regija (CPRUP) iz studenoga 2021.¹⁶, dokumenta o zajedničkom

⁸ Eurostat, oznaka: [proj_19rp3](#), Madeira, Azori, Martinique i Guadeloupe.

⁹ COM(2017) 623 final.

¹⁰ COM(2020) 104 final.

¹¹ [Mehanizam za oporavak i otpornost \(ec.europa.eu\)](#); Uredba (EU) 2021/241.

¹² Uredba (EU) 2021/1058; Uredba (EU) 2021/1057.

¹³ Uredba (EU) 2021/240.

¹⁴ [Europski stup socijalnih prava \(ec.europa.eu\)](#).

¹⁵ [Outermost regions – update of Commission’s strategic partnership with these regions \(ec.europa.eu\)](#)

(Najudaljenije regije – ažuriranje strateškog partnerstva Komisije s tim regijama).

¹⁶ CPRUP – Conférence des Présidents des Régions ultrapériphériques, [CPRUP declaration of November 2021 \(ec.europa.eu\)](#) (Izjava CPRUP-a iz studenoga 2021.); [Annex to the CPRUP declaration \(ec.europa.eu\)](#) (Prilog Izjavi CPRUP-a).

stajalištu država članica i najudaljenijih regija iz siječnja 2022.¹⁷, rezolucije Europskog parlamenta¹⁸, studije o posljedicama pandemije u tim regijama¹⁹ te mišljenja Odbora regija (OR) i Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora (EGSO)²⁰. Temelji se i na prijedlozima koji proizlaze iz Konferencije o budućnosti Europe.

1. PANDEMIJA BOLESTI COVID-19 I ODGOVOR NA KRIZU

Najudaljenije regije posebno je teško pogodila kriza uzrokovana bolešću COVID-19. U Kanarskim otocima nezaposlenost mladih naglo se povećala s 35,4 % u 2019. na 57,7 % u 2020.²¹ U Saint-Martinu broj nezaposlenih povećao se do kraja 2020. za više od 16 % u usporedbi s prethodnom godinom. BDP Kanarskih otoka smanjio se za 11 % od 2019. do 2020., a Madeire za 7 % u usporedbi sa smanjenjem od 7 % u Španjolskoj i 3 % u Portugalu²². Najudaljenije regije pogodili su i poremećaji u lancu opskrbe. U tom kontekstu u okviru europskog semestra 2020. dotične države članice potaknulo se na provedbu ciljanih politika u tim regijama kako bi se smanjio rizik od povećanja razlika²³.

Komisija je uvela mjere za ublažavanje posljedica pandemije. Investicijske inicijative kao odgovor na koronavirus CRII i CRII+²⁴ usmjerile su sredstva kohezijske politike u potporu zdravstvenom sektoru, zapošljavanju te radu i školovanju na daljinu. Privremenim okvirom za mjere državne potpore u pandemiji COVID-a 19²⁵ osigurane su mjere za pomoć poduzećima (posebno malim i srednjim poduzećima) i za održavanje zaposlenosti u najudaljenijim regijama, od kojih su neke sufinancirane iz Pomoći za oporavak za koheziju (REACT-EU)²⁶. Na primjer, Komisija je odobrila više od 20 programa potpora za zaštitu radnih mjesta i poduzeća u Azorima i Madeiri. Osim toga, REACT-EU osigurava predviđeni iznos od 146 milijuna EUR za najudaljenije regije, povrh udjela iz omotnice njihovih država članica. Na primjer, gotovo trećina financijske omotnice REACT-EU-a za Francusku dodijeljena je njezinim najudaljenijim regijama (1,2 milijarde EUR od 3,9 milijardi EUR) za potporu zelenoj i digitalnoj tranziciji (npr. Wi-Fi u Guadeloupeu) te infrastrukturi (npr. nove škole u Francuskoj Gijani). Kao središnji dio instrumenta NextGenerationEU²⁷ Mehanizam za oporavak i otpornost usmjeren je na povećanje otpornosti država članica i potporu zelenoj i digitalnoj tranziciji. Relevantni nacionalni planovi za oporavak i otpornost uključuju ulaganja u njihovim najudaljenijim regijama u širokopojasne mreže, čistu energiju i prijevoz, obnovu zgrada, pristup tržištu rada, obrazovanje i osposobljavanje, digitalizaciju, socijalno stanovanje, prilagodbu klimatskim promjenama te

¹⁷ [Joint position paper of Member States and outermost regions of January 2022 \(outr-mer.gouv.fr\)](#)

(Dokument o zajedničkom stajalištu država članica i najudaljenijih regija iz siječnja 2022.).

¹⁸ Rezolucija Europskog parlamenta (2020/2120(INI)).

¹⁹ [Study on the impact of COVID-19 on the Outermost Regions – Final Report, October 2021](#)

(Studija o posljedicama bolesti COVID-19 na najudaljenije regije – završno izvješće, listopad 2021.).

²⁰ Mišljenje OR-a CDR 3319/2020; Mišljenje EGSO-a ECO/567.

²¹ Podaci se odnose na usporedbu između četvrtog tromjesečja 2019. i četvrtog tromjesečja 2020.

²² Eurostat, oznaka: [nama_10r_2gdp](#). Standard kupovne moći (SKM) po stanovniku u % prosjeka EU-27 (od 2020.).

²³ Preporuke Vijeća: Nacionalni programi reformi Francuske (8429/20), Španjolske (8428/20) i Portugala (8441/20) za 2020.

²⁴ Uredba (EU) 2020/460; Uredba (EU) 2020/558.

²⁵ [Competition Policy – The COVID-19 State Aid Temporary Framework \(ec.europa.eu\)](#) (Politika tržišnog natjecanja – Privremeni okvir za mjere državne potpore); Komunikacija Komisije „Privremeni okvir za mjere državne potpore u svrhu podrške gospodarstvu u aktualnoj pandemiji covid-19” (SL C 91I, 20.3.2020., str. 1.), kako je izmijenjena komunikacijama Komisije C(2020) 2215 (SL C 112I, 4.4.2020., str. 1.), C(2020) 3156 (SL C 164, 13.5.2020., str. 3.), C(2020) 4509 (SL C 218, 2.7.2020., str. 3.), C(2020) 7127 (SL C 340I, 13.10.2020., str. 1.), C(2021) 564 (SL C 34, 1.2.2021., str. 6.) i C(2021) 8442 (SL C 473, 24.11.2021., str. 1.).

²⁶ Uredba (EU) 2020/2221.

²⁷ Uredba Vijeća (EU) 2020/2094.

sprečavanje katastrofa i otpornost na njih. U portugalskom planu predviđena su sredstva za klimatsku i digitalnu tranziciju u Azorima i Madeiri.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da odgovore na potrebe najudaljenijih regija i poboljšaju njihovu otpornost u svim sektorima i lancima opskrbe, posebno kad je riječ o provedbi planova za oporavak i otpornost te o programima kohezijske politike; da u najvećoj mjeri iskoriste inicijativu REACT-EU za najudaljenije regije te ubrzaju provedbu.

Komisija će učiniti sljedeće:

- posvetiti posebnu pozornost najudaljenijim regijama u različitim politikama relevantnih izvješća za pojedine zemlje u okviru procesa europskog semestra,
- uzeti u obzir otpornost lanca opskrbe u najudaljenijim regijama²⁸ putem odgovarajuće pripravnosti za krizne situacije i upravljanja njima u okviru Instrumenta jedinstvenog tržišta za hitne slučajeve.

2. ODRŽIV I UKLJUČIV OPORAVAK I RAST

Kako bi Europa nastavila s oporavkom te u kontekstu velike nesigurnosti zbog ruske invazije na Ukrajinu početkom 2022., strategije oporavka i rasta treba prilagoditi svakoj od najudaljenijih regija kako bi se ispunile posebne potrebe stanovništva (poglavlje 2.1.), pružila potpora najpogođenijim sektorima te diversificiralo i moderniziralo gospodarstvo tako što će se temeljiti na prednostima (poglavlje 2.2.), uz oslanjanje na zelenu i digitalnu tranziciju (poglavlje 2.3.).

2.1. LJUDI NA PRVOM MJESTU: PRAVEDNE I JEDNAKE MOGUĆNOSTI ZA SVE

U prosjeku su u najudaljenijim regijama najviše razine siromaštva, nepismenosti, nezaposlenosti, mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) te najniže razine postignutog obrazovanja. U nekima od tih regija mnogi nemaju pristup čistoj vodi, pristojnom stanovanju, električnoj energiji, obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, javnom prijevozu i internetu.

Pri oporavku ljudi moraju biti na prvom mjestu, a kvaliteta života u tim regijama mora se približiti prosjeku EU-a i nacionalnim prosjecima. Stoga bi oporavak trebao započeti ublažavanjem siromaštva, ispunjavanjem osnovnih potreba građana, a posebno stvaranjem prilika za djecu i mlade s pomoću integriranog pristupa koji uključuje nacionalne politike i ulaganja u osnovnu infrastrukturu, visokokvalitetne javne usluge i administrativne kapacitete, dopunjene politikama i fondovima EU-a. U tom je kontekstu važno podupirati najudaljenije regije u provedbi europskog stupa socijalnih prava i postizanju ciljeva sastanka na vrhu u Portu za 2030. o radnim mjestima, vještinama i smanjenju siromaštva²⁹.

Suzbijanje siromaštva, poticanje ravnopravnosti i uključenosti

Udio osoba kojima prijeti siromaštvo 2019. iznosio je 28,5 % u Kanarskim otocima, 31,8 % u Azorima i 27,8 % u Madeiri, što je znatno iznad prosjeka EU-a i nacionalnih prosjeka³⁰. Stopa siromaštva u Guadeloupeu (34 %) više je nego dvostruko veća od one u kontinentalnoj

²⁸ U mišljenju OR-a CDR 3319/2020 navodi se da je kriza uzrokovala ozbiljne probleme u pogledu distribucije hrane u najudaljenijim regijama.

²⁹ [Porto Social Summit – Porto Social Commitment \(2021portugal.eu\)](https://portugal.eu) (Sastanak na vrhu o socijalnim pitanjima u Portu – Socijalna obveza iz Porta): do 2030. najmanje 78 % osoba u dobi od 20 do 64 godine trebalo bi biti zaposleno; najmanje 60 % odraslih trebalo bi svake godine sudjelovati u osposobljavanju; najmanje 15 milijuna osoba trebalo bi prestati biti izloženo riziku od siromaštva.

³⁰ Eurostat, oznaka: [ilc_peps11](#), prosjeci: Portugal 17,2 i Španjolska 20,7.

Francuskoj (14 %) ³¹. U ruralnim područjima Réuniona svaka druga osoba živi ispod praga siromaštva ³². Djeca i druge ranjive skupine poput starijih osoba izloženi su većem riziku od siromaštva. Na primjer, 2017. godine 80 % djece u Mayotteu te 60 % djece u Francuskoj Gijani živjelo je u kućanstvu kojem prijete siromaštvo ³³.

Osim toga, razlika na temelju spola u zapošljavanju u najudaljenijim regijama znatno je veća od prosjeka EU-a te je posebno izražena u Mayotteu, gdje je postotak zaposlenih žena otprilike polovina zaposlenih muškaraca (23,9 % zaposlenih žena i 41,9 % zaposlenih muškaraca ³⁴). Nezaposlenost žena veća je od nezaposlenosti muškaraca u svim najudaljenijim regijama osim Réuniona ³⁵. Promicanjem sudjelovanja žena na tržištu rada mogu se povećati stope zaposlenosti i na taj način doprinijeti cilju europskog stupa o zaposlenosti od 78 % do 2030. Za to su potrebne odgovarajuće mjere za postizanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života te kvalitetan rani i predškolski odgoj i obrazovanje i dugotrajna skrb.

U tom kontekstu mjere kojima se nastoji ukloniti rodne razlike u zapošljavanju, skrbi, plaćama i donošenju odluka te okončati rodno uvjetovano nasilje ³⁶ od ključne su važnosti, kako je utvrđeno u strategiji EU-a za rodnu ravnopravnost ³⁷. Strategija EU-a za prava djeteta ³⁸ i europsko jamstvo za djecu ³⁹ mogu poslužiti i kao planovi za inicijative kojima je cilj zaštititi djecu u najudaljenijim regijama te pomoći im u ostvarivanju njihovih prava. Fondovi kohezijske politike EU-a, uključujući Europski fond za regionalni razvoj (EFRR) i Europski socijalni fond plus (ESF+), mogu doprinijeti postizanju tih ciljeva. Na primjer, u razdoblju od 2014. do 2020. EFRR je osigurao 82 milijuna EUR za potporu infrastrukturi ustanova za skrb o djeci i socijalnih ustanova u Madeiri i Azorima. Ulaganja iz fonda ESF+ u najudaljenijim regijama mogu pridonijeti ublažavanju siromaštva i socijalne isključenosti te najpotrebitijima mogu osigurati hranu i materijalnu pomoć.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da postave ciljeve za provedbu **europskog stupa socijalnih prava** u najudaljenijim regijama, što će doprinijeti postizanju njegovih općih ciljeva; da osiguraju da se mjerama u tom kontekstu riješe posebni problemi tih regija; da u potpunosti iskoriste fondove EFRR i ESF+, uključujući posebna dodatna sredstva za najudaljenije regije, kako bi se ostvarili opći i pojedinačni ciljevi te mjere stupa,
- da u okviru nacionalnih politika izrade mjere za **smanjenje siromaštva** u tim regijama posebno među najranjivijim skupinama, uključujući starije osobe; da procijene učinak reformi na siromaštvo i nejednakosti;
- da posebnu pozornost posvete posebnostima najudaljenijih regija u provedbi **Jamstva za mlade i djecu** u tim regijama, posebno akcijskih planova europskog jamstva za djecu,
- da iskoriste nacionalna sredstva i sredstva EU-a, posebno sredstva iz fonda ESF+, za potporu osobama kojima prijete siromaštvo ili socijalna isključenost, ravnomjernoj rodnoj

³¹ INSEE [Analyses Guadeloupe No 43](#) (Analyze INSEE-a (francuski Nacionalni institut za statistiku i ekonomska istraživanja) za Guadelupe br. 43), 2020.

³² INSEE [Niveaux de vie et pauvreté à La Réunion en 2017 No 169](#) (Životni standard i siromaštvo u Réunionu 2017. prema INSEE-u), 2020.

³³ INSEE [Première No 1804](#) (INSEE Première br. 1804), 2020.

³⁴ Eurostat, oznaka: [LFST R LFE2EMPRTN](#).

³⁵ Eurostat, oznaka: [LFST R LFU3RT](#), 2020.

³⁶ COM(2022) 105 final.

³⁷ COM(2020) 152 final.

³⁸ COM(2021) 142 final.

³⁹ Preporuka Vijeća (EU) 2021/1004.

zastupljenosti na tržištu rada, zapošljavanju osoba s invaliditetom uz promicanje njihova socijalna uključivanja, jednakim radnim uvjetima i zaštiti žrtava nasilja.

Komisija će učiniti sljedeće:

- podupirati najudaljenije regije u provedbi **europskog stupa socijalnih prava**; odražavati njihove posebnosti u inicijativama u okviru njegova akcijskog plana; pratiti provedbu u okviru procesa europskog semestra; podupirati rasprave na visokoj razini o provedbi u tim regijama,
- procijeniti dimenziju nacionalnih akcijskih planova za provedbu **europskog jamstva za djecu** u najudaljenijim regijama kako bi se osiguralo da djeca u tim regijama imaju jednake mogućnosti kao i u drugdje u EU-u te poduprijeti razmjenu primjera dobre prakse,
- pratiti mjere tih regija za **smanjenje siromaštva**, integraciju i jednakost te sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama⁴⁰,
- podupirati mjere fonda ESF+ za smanjenje socijalne isključenosti; pratiti provedbu strategija socijalnog uključivanja (npr. pristup ključnim uslugama),
- podupirati sudjelovanje najudaljenijih regija u Europskoj mreži regija za socijalnu ekonomiju i programu misija socijalne ekonomije u Europi.

Pristup odgovarajućem smještaju, vodi, internetu te cjenovno pristupačnom prijevozu i energiji

U nekim najudaljenijim regijama velik broj ljudi nema odgovarajuće životne uvjete i pristup osnovnim uslugama. Pedeset tri posto građana u Francuskoj Gijani stanuje u prenapučenim objektima (8 % u kontinentalnoj Francuskoj), a u Mayotteu je 56 % stambenih objekata prenapučeno⁴¹. Pristup vodi u nekim je regijama nedostatan: u Mayotteu trećina kućanstava nema pristup tekućoj vodi⁴²; u Francuskoj Gijani više od 30 % stanovništva nema pristup toploj vodi⁴³; u Guadeloupeu ljudi nemaju stalan pristup vodi zbog curenja u vodoopskrbnoj mreži⁴⁴. Zbog visokih cijena energije kojima je pridonijela ruska invazija na Ukrajinu, električna energija mnogima bi mogla postati nepristupačna. Nedostatak javnog prijevoza utječe na pristup uslugama, obrazovanju i mogućnostima zapošljavanja.

Fondovi kohezijske politike igraju važnu ulogu u ispunjavanju nekih od tih osnovnih potreba. Na primjer, u razdoblju od 2014. do 2020. iz EFRR-a i Kohezijskog fonda (KF)⁴⁵ pružena je potpora od 116 milijuna EUR održivoj gradskoj prometnoj, vodnoj i energetskej infrastrukturi u Madeiri i Azorima. U portugalskom i francuskom planu za oporavak i otpornost predviđena su ulaganja u socijalno stanovanje. Ispunjavanje osnovnih ljudskih potreba zahtijeva znatna nacionalna ulaganja u infrastrukturu, dopunjena sredstvima EU-a. To se treba odražavati u programiranju fondova EU-a i u postupanju sa zahtjevima za financiranje u okviru programa EU-a kao što je Instrument za povezivanje Europe (CEF)⁴⁶.

⁴⁰ COM(2022) 105 final.

⁴¹ [France Info based on INSEE data](#) (France Info na temelju podataka INSEE -a).

⁴² [INSEE Analyses Mayotte No 18](#) (Analize INSEE-a za Mayotte br. 18), 2019.

⁴³ [INSEE Dossier Guyane No 10](#) (Dosje INSEE-a o Gijani br. 10), 2020.

⁴⁴ Prosječna stopa gubitka vode zbog problema s infrastrukturom 2019. iznosila je 63 % u Guadeloupeu. Dvije trećine postrojenja za pročišćavanje voda nije u zadovoljavajućem stanju. [Eau et assainissement - Rapport chiffres clés \(guadeloupe.developpement-durable.gouv.fr\)](#) (Voda i sanitarni uvjeti – Izvješće o ključnim brojkama).

⁴⁵ Najudaljenije portugalske regije ostvarit će korist od KF-a.

⁴⁶ Uredba (EU) 2021/1153.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da osiguraju pristup primjerenom i cjenovno pristupačnom stanovanju, vodi, električnoj energiji, prijevozu i internetu; da istraže sinergije između nacionalnih proračuna te fondova i instrumenata EU-a, uključujući fondove kohezijske politike; da postave ciljeve na regionalnoj razini kako bi se ispunile osnovne potrebe.

Komisija će učiniti sljedeće:

- podupirati najudaljenije regije i njihove države članice u postizanju sinergija između nacionalnih proračuna i različitih fondova i programa EU-a kao što su EFRR, ESF+, KF i CEF kako bi se odgovorilo na osnovne potrebe građana.

Pristup zdravstvenoj skrbi

Iako se zdravstveni sustavi u najudaljenijim regijama dosta razlikuju, nižeg su kapaciteta i raspoložu manjim brojem zdravstvenih djelatnika od prosjeka na nacionalnoj razini i na razini EU-a⁴⁷. Pandemija bolesti COVID-19 istaknula je veliku ranjivost i izolaciju tih regija. U njima je nizak očekivani životni vijek⁴⁸, posebno je visoka stopa smrtnosti dojenčadi⁴⁹ te je visoka stopa izbijanja tropskih bolesti i onečišćenja⁵⁰. Važno je ojačati medicinske kapacitete, poboljšati pristup zdravstvenoj skrbi, promicanju zdravlja i sprečavanju bolesti te ojačati pripravnost na pandemije.

Fondovi kohezijske politike i RRF mogu pružiti potporu, npr. kad je riječ o infrastrukturi, opremi, medicinskom osposobljavanju i digitalnim zdravstvenim rješenjima. Primjerice, u okviru francuskog plana za oporavak i otpornost uložiti će se u modernizaciju bolnica u najudaljenijim regijama. Programom „EU za zdravlje”⁵¹ mogu se poduprijeti mjere za smanjenje nejednakosti u pristupu zdravstvenoj skrbi i jačanje pripravnosti na krizu, e-zdravstvo, promicanje zdravlja i sprečavanje bolesti. Interreg⁵², ključni instrument za suradnju među regijama EU-a i sa susjednim trećim zemljama – može i dalje podržavati suradnju u području zdravstva. Usto, programom Digitalna Europa podupire se digitalna infrastruktura za pristup snimanju i genomskim podacima za dijagnostiku i skrb.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da se zalažu za razvoj zdravstvenih sustava i pristup skrbi, izrađuju rješenja za e-zdravstvo kako bi se lakše riješilo pitanje nedostatka zdravstvenih djelatnika te digitalizacije zdravstvenog sustava,
- da sudjeluju u aktivnostima u okviru programa „EU za zdravlje”, posebno kad je riječ o uklanjanju zdravstvenih nejednakosti, pripravnosti i odgovoru na krizu, e-zdravstvu, promicanju zdravlja i sprečavanju bolesti, pristupu zdravstvenoj skrbi te tropskim bolestima; da odgovore na posebne potrebe svojih najudaljenijih regija njihovim uključivanjem u

⁴⁷ Eurostat, oznaka: [HLTH_RS_PRSRG](#), Mayotte ima 81 liječnika na 100 000 ljudi, a Francuska Gijana 219, dok je prosjek EU-a 391.

⁴⁸ Eurostat, oznaka: [DEMO_R_MLIFEXP](#), očekivani životni vijek u Azorima i Madeiri je 78,8 godina, a portugalski prosjek je 81,9.ESF.

⁴⁹ Eurostat, oznaka: [DEMO_R_MINFIND](#), smrtnost novorođenčadi gotovo je trostruko veća od prosjeka EU-a u Francuskoj Gijani (9,7, prosjek EU-a: 3,4).

⁵⁰ Klordekon, pesticid koji je u EU-u zabranjen od 2003., a u prošlosti se upotrebljavao na Karibima, povezan je s povećanim stopama raka.

⁵¹ Uredba (EU) 2021/522.

⁵² Uredba (EU) 2021/1059.

aktivnosti programa „EU za zdravlje”,

- da surađuju s tijelom Komisije za pripravnost i odgovor na zdravstvene krize kako bi se osigurale ključne medicinske potrepeštine za vrijeme krize; isto tako da surađuju s Europskim centrom za sprečavanje i kontrolu bolesti kad je riječ o pripravnosti i odgovoru na prijetnje zdravlju,
- da iskoriste programe Interrega za suradnju u području zdravlja u regionalnim bazenima.

Komisija će učiniti sljedeće:

- stupiti u kontakt s dionicima iz najudaljenijih regija kako bi ih uključila u pripremni rad na **godišnjim programima rada „EU za zdravlje”** i u naknadna informativna događanja kako bi se olakšalo njihovo sudjelovanje u posebnim djelovanjima, razmotriti ciljana djelovanja za najudaljenije regije⁵³;
- uključiti najudaljenije regije u **rasprave** o inicijativama politika od posebnog interesa kao što su cijepljenje, rak, mentalno zdravlje,
- pozvati nevladine organizacije (NVO) najudaljenijih regija i druge dionike da se pridruže **platformi dionika zdravstvene politike**,
- poboljšati dostupnost, kvalitetu i održivost zdravstvene skrbi uz pomoć fondova ESF+ i EFRR,
- razmotriti posebne slabosti najudaljenijih regija u programima rada tijela Komisije za pripravnost i odgovor na zdravstvene krize⁵⁴,
- podupirati provedbu mjera u okviru europskog plana za borbu protiv raka, kojim se rješava problem nejednakog pristupa prevenciji, probiru, dijagnozi, liječenju i skrbi.

Mogućnosti za mlade: obrazovanje, osposobljavanje, potpora zapošljavanju i poduzetništvo

Najudaljenije regije suočavaju se s visokom razinom nezaposlenosti mladih i odljevom mozгова. Stopa nezaposlenosti mladih veća je od 50 % u Kanarskim otocima i Mayotteu, a iznosi oko 40 % u Guadeloupeu, Martiniqueu i Réunionu, što je znatno više od prosjeka EU-a od 16 %. Te regije imaju posebno velik broj pripadnika skupine NEET (33,6 % u Francuskoj Gijani i 24,6 % u Réunionu, trostruko veći od prosjeka Francuske i dvostruko veći od prosjeka EU-a) i osoba koje rano napuštaju školovanje (27 % u Azorima, što je tri puta više od portugalskog prosjeka od 8,9 %)⁵⁵.

Usto je razina postignutog obrazovanja niža u tim regijama. Nepismenost je raširena u francuskim najudaljenijim regijama: ovisno o regiji, 30 % do 73 % 17-godišnjaka ima poteškoće s čitanjem (znatno više od nacionalnog prosjeka od 9,6 %)⁵⁶. U tom su kontekstu potpora obrazovanju, osposobljavanju i cjeloživotnom učenju prioriteta potpore EU-a, u skladu s rezultatima javnog savjetovanja iz 2021. Cilj je akcijskog plana europskog stupa socijalnih prava smanjiti stopu NEET-a s 12,6 % (2019.) na 9 % do 2030., ponajprije poboljšanjem njihovih

⁵³ [Joint position paper of Member States and outermost regions of January 2022 \(outre-mer.gouv.fr\)](#) (Dokument o zajedničkom stajalištu država članica i najudaljenijih regija iz siječnja 2022.).

⁵⁴ Kao što su predložili ispitanici u javnom savjetovanju.

⁵⁵ Eurostat, oznaka: [EDAT_LFSE_16](#).

⁵⁶ [Convention Nationale des Associations de Protection de l'Enfant, La protection de l'enfance en Outre-mer. Etat des lieux et phenomenes émergents \(cnape.fr\)](#) (Nacionalna konvencija udruga za zaštitu djece, Zaštita djece u prekomorskim zemljama. Trenutačno stanje i novi fenomeni).

izgleda za zapošljavanje. U okviru Garancije za mlade države članice obvezale su se mladima osigurati ponude za posao, obrazovanje, naukovanje ili pripravništvo u roku od četiri mjeseca nakon završetka obrazovanja ili rada.

U tom kontekstu EU nizom instrumenata podupire razvoj vještina u najudaljenijim regijama. U razdoblju od 2021. do 2027. iz fonda ESF+ podupirat će se osposobljavanje, sprečavanje napuštanja školovanja i profesionalno usmjeravanje, zapošljavanje mladih, poduzetništvo i osnivanje poduzeća, pri čemu će najmanje 12,5 % dodijeljenih sredstava iz programa biti namijenjeno potpori mladima. Programi za oporavak i otpornost također igraju važnu ulogu – na primjer, francuskim RRP-om podupiru se ustanove visokog obrazovanja u Guadeloupeu i Réunionu. U razdoblju od 2014. do 2020. gotovo 25 000 osoba iz Martiniquea sudjelovalo je u obrazovanju i osposobljavanju koje se financira iz ESF-a. Novim dodatnim sredstvima iz fonda ESF+ za najudaljenije regije podupirat će se strukovno obrazovanje i osposobljavanje, naukovanje, prelazak iz škole na posao, zapošljavanje mladih i mobilnost. Tematskim područjem Zapošljavanje i socijalne inovacije fonda ESF+ može se podupirati pristup financiranju za socijalna poduzeća, pojačana mobilnost radne snage i modernizacija politika zapošljavanja. Nova inicijativa ALMA (utvrđi cilj, uči, nauči, postigni; engl. *Aim, Learn, Master, Achieve*), koju podupire taj fond, inicijativa je za aktivno uključivanje kojom se mladima koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih, a u nepovoljnom su položaju, pomaže u stjecanju profesionalnog iskustva u inozemstvu i iskustva za ulazak na tržište rada te u sudjelovanju u društvu. Inicijativa je posebno usmjerena na uključivanje mladih iz ruralnih, perifernih i slabije razvijenih regija te im pruža priliku za učenje temeljeno na radu u drugoj državi članici. Usto se u okviru te inicijative podupire mobilnost mladih iz najudaljenijih regija u susjedne treće zemlje i na kopno.

Razne inicijative tijekom Europske godine mladih 2022. ojačat će položaj mladih, uključujući novu inicijativu usmjerenu isključivo na mlade iz najudaljenijih regija. Programom Erasmus+⁵⁷ studentima iz tih regija pruža se dodatna potpora za studiranje u inozemstvu te suradnju sa susjednim trećim zemljama. U razdoblju od 2014. do 2020. u projektima mobilnosti programa Erasmus+ sudjelovalo je 28 500 osoba iz svih najudaljenijih regija⁵⁸. Svojom strategijom uključivanja i raznolikosti Komisija pomaže mladima iz tih regija da sudjeluju u programu Erasmus+ i Europskim snagama solidarnosti. Osim toga, važno je promicati mlade istraživače iz tih regija i podupirati njihovo sudjelovanje u Obzoru Europa, programu EU-a za istraživanje i inovacije⁵⁹, te stvoriti privlačne mogućnosti zapošljavanja za mlade ljude u njihovim regijama. Komisija također izrađuje inicijativu za ublažavanje izazova povezanih s odljevom mozgova u pogođenim dijelovima EU-a, kao što su najudaljenije regije, te za pronalaženje mogućih rješenja.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da u okviru Garancije za mlade uspostave programe naukovanja, očuvanja radnih mjesta i zapošljavanja za mlade u najudaljenijim regijama, koristeći se sredstvima EU-a te uzimajući u obzir rodnu perspektivu; da uključe inicijativu ALMA u programe fonda ESF+; testiraju digitalne obrazovne metode,
- da utvrde vještine koje su potrebne u najudaljenijim regijama; iskoriste fond ESF+, uključujući dodatna sredstva u iznosu od 370 milijuna EUR za poboljšanje obrazovanja,

⁵⁷ Uredba (EU) 2021/817.

⁵⁸ EAC Dashboard.

⁵⁹ Uredba (EU) 2021/695.

osposobljavanja, mobilnosti i zapošljavanja mladih,

- da mladima pruže profesionalno usmjeravanje; uzmu u obzir rodnu perspektivu; uspostave jedinstvene kontaktne točke kako bi pomogli mladima da dobiju prvi posao,
- da iskoriste Interreg u sinergiji s programom Erasmus+ za daljnji razvoj regionalnih programa mobilnosti u svrhu učenja.

Komisija će učiniti sljedeće:

- uspostaviti program bespovratnih sredstava u vrijednosti od 1 milijun EUR kojim se mlade ljude potiče da oblikuju i provode projekte na lokalnoj razini, uz naglašavanje važnosti jednakosti i uključenosti, u sklopu Europske godine mladih 2022. te na temelju tehničke pomoći koju predvodi Komisija u okviru EFRR-a,
- voditi računa o posebnostima tih regija u godišnjim programima rada u okviru fonda ESF+; podržavati regije u korištenju novih dodatnih sredstava iz fonda ESF+ i pratiti to korištenje,
- prepoznati posebnosti najudaljenijih regija i podupirati njihovo sudjelovanje u **programima rada Erasmus+**, među ostalim u razmjenama s trećim zemljama⁶⁰, u **vodećem programu za europska sveučilišta**, kao i u centrima strukovne izvrsnosti,
- surađivati s nacionalnim agencijama kako bi dodatno podržala sudjelovanje mladih iz najudaljenijih regija u programima **Erasmus+ i Europskim snagama solidarnosti**,
- pružati prilagođene informacije radi pomoći sudjelovanju mladih iz najudaljenijih regija u programu mladih volontera Interrega, npr. u susjednim zemljama,
- uvažavati posebnosti najudaljenijih regija u okviru inicijative za uspjeh u školama kako bi se smanjilo rano napuštanje obrazovanja i osposobljavanja,
- voditi računa o posebnostima najudaljenijih regija u predstojećoj inicijativi za ublažavanje izazova povezanih s odljevom mozgova.

2.2. ISKORIŠTAVANJE PREDNOSTI, UKLANJANJE PREPREKA, ISTICANJE KLJUČNIH SEKTORA

Najudaljenije regije međusobno se znatno razlikuju. Svaka regija ima svoj skup ograničenja i prednosti, od poljoprivrede ili turizma do plavoga gospodarstva ili svemira. Gospodarski razvoj znatno se razlikuje od Mayottea (30 % BDP-a EU-a) i Francuske Gijane (46 %) do Madeire (69 %) i Martiniquea (76 %). Ta snažna diferencijacija zahtijeva prilagođene strategije regionalnog razvoja. Diversifikacija njihovih gospodarstava usmjeravanjem na njihovu dodanu vrijednost, u skladu sa strategijama pametne specijalizacije, ključna je za oporavak i rast.

Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 te trenutačna povećanja cijena energije i hrane zbog ruske invazije na Ukrajinu ukazali su na potrebu da te udaljene regije razviju određenu razinu autonomije u poljoprivredi i opskrbi energijom te diversificiraju izvore. Ekološki prihvatljiv kapacitet za proizvodnju hrane prilika je za diversifikaciju i ozelenjivanje sektora te stvaranje kvalitetnih radnih mjesta. Isto tako, upotreba postrojenja za čistu energiju koja se temelje npr. na solarnoj energiji i energiji vjetera može pomoći u prevladavanju nestašica i dekarbonizaciji kombinacije izvora energije.

⁶⁰ Europski parlament, OR i CPRUP pozivaju na uvođenje mjera za povećanje sudjelovanja najudaljenijih regija u programu Erasmus+ i za promicanje razmjena sa susjednim zemljama.

Istraživanje, inovacije i pametna specijalizacija

Najudaljenije regije ažuriraju svoje strategije pametne specijalizacije⁶¹ kako bi promicale inovacije u sektorima koji najviše obećavaju, i to uglavnom u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, biogospodarstvu, održivom plavom gospodarstvu, sektoru osposobljavanja i istraživanja u području tropske medicine, turizmu te kreativnim industrijama. Poticanje istraživanja i inovacija može pomoći tim regijama da iskoriste svoje prednosti i integriraju se u europski istraživački prostor (EIP). Komisija će nastojati poboljšati pristup izvrsnosti i prevladati inovacijski jaz⁶². Prethodnim programom za istraživanje i inovacije Obzor 2020 pomoglo se najudaljenijim regijama da povećaju svoje istraživačke kapacitete u okviru projekta FORWARD⁶³. Tematsko područje programa Obzor Europa za „širenje sudjelovanja i izvrsnosti” radi potpore zemljama koje zaostaju u istraživanju prošireno je na sve najudaljenije regije. Nedavni pozivi za projekte Obzora Europa, npr. u području morske biološke raznolikosti ili obnove ekosustava, odražavaju posebnosti najudaljenijih regija. Trebalo bi istražiti sinergije između EFRR-a i Obzora Europa, poput kumulativnog financiranja i potpore projektima kojima je dodijeljena oznaka kvalitete „pečat izvrsnosti”. Programom Obzor Europa dodatno se promiče suradnja među nacionalnim programima istraživanja i inovacija, čime se državama omogućuje da utvrde zajedničke prioritete za svoje najudaljenije regije te provedu zajedničke pozive. Misija Obzora Europa „Obnova naših oceana i voda do 2030.” osigurava dodatne mogućnosti za poticanje lokalnih istraživanja i inovacija.

EFRR će podupirati inovacije svojim glavnim programima, poput programa Interrega i inicijative za međuregionalna ulaganja u inovacije, kojima se proširuju međuregionalni projekti u područjima pametne specijalizacije. Europski fond za pomorstvo i ribarstvo i akvakulturu (EFPR)⁶⁴ potiče i primjenu istraživanja, inovacija i tehnologije u plavom gospodarstvu, a platforma⁶⁵ i fond BlueInvest pružaju usluge spremnosti na ulaganja.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da iskoriste prilike koje se nude u okviru potprograma „proširenje” programa Obzor Europa te sudjeluju u pozivima na podnošenje projekata o ključnim temama za najudaljenije regije,
- da u okviru programa Obzor Europa pokrenu postupak utvrđivanja zajedničkih prioriteta u suradnji među ulagačima na razini programa,
- da preispitaju i provedu strategije pametne specijalizacije; iskoristite mogućnosti koje nude međuregionalna partnerstva za pametnu specijalizaciju i vrijednosni lanci.

Komisija će učiniti sljedeće:

- izraditi poziv prilagođen najudaljenijim regijama u **programu rada inicijative za međuregionalna ulaganja u inovacije za razdoblje od 2023. do 2024.**,
- na temelju rezultata projekta FORWARD **predložiti namjensku koordinacijsku i potpurnu mjeru u okviru proširenog dijela programa Obzor Europa**, kako su predložile najudaljenije regije, radi dodatnog aktiviranja lokalnih istraživačkih i inovacijskih zajednica npr. putem projekata lokalnih istraživača o socioekonomskim temama karakterističnima za te

⁶¹ COM(2017) 376 final.

⁶² COM(2020) 628 final.

⁶³ [FORWARD Fostering research excellence in EU outermost regions \(forward-h2020.eu\)](https://ec.europa.eu/forward/) (FORWARD – Poticanje istraživačke izvrsnosti u najudaljenijim regijama EU-a).

⁶⁴ Uredba (EU) 2021/1139.

⁶⁵ [BlueInvest \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/blueinvest/)

regije,

- podupirati najudaljenije regije u oblikovanju i provedbi strategija pametne specijalizacije te pružati prilagođenu potporu u okviru **Zajednice prakse**, koja bi se trebala pokrenuti do kraja 2022.,
- osigurati da programi rada sljedećeg Obzora Europa uključuju teme koje su relevantne za najudaljenije regije.

Mobilnost, promet, turizam, kultura

Najudaljenije regije oslanjaju se na zračne i pomorske veze za promet i opskrbu robom. Prometne veze unutar regija i veze s kontinentalnom Europom ključne su za pristup obrazovanju, osposobljavanju i radnim mjestima, kao i za poslovanje, trgovinu i turizam. Turizam čini znatan udio u gospodarstvu – 35 % BDP-a Kanarskih otoka⁶⁶ i četvrtinu BDP-a Madeire, a taj je sektor vrlo teško pogođen krizom uzrokovanom bolešću COVID-19⁶⁷. U Madeiri je bilo 61 % manje gostiju u turističkim objektima, a 2020. zabilježeno je povezano smanjenje prihoda od 64 % u odnosu na 2019.⁶⁸

Različitim fondovima EU-a mogu se podupirati mobilnost, promet i turizam. CEF-om se može sufinancirati prometna infrastruktura te se u okviru njegova programa rada posebno podupiru morske luke kako bi se poboljšala povezanost najudaljenijih regija. Komisijin prijedlog o reviziji Uredbe o transeuropskoj prometnoj mreži (TEN-T)⁶⁹ odražava potrebe najudaljenijih regija u pogledu povezanosti tako što se njihove luke, gradska čvorišta i ceste dodaju kartama mreže TEN-T pa zahvaljujući tomu ispunjavaju uvjete za potporu CEF-a. Te regije mogu iskoristiti EFRR i KF⁷⁰ za infrastrukturu zračnih luka i za potporu turističkom sektoru. Primjerice, španjolskim planom za oporavak i otpornost podupire se otpornost turizma usmjerena na ulaganja u infrastrukturu i marketing.

Uzimajući u obzir njihovu veliku ovisnost o zračnim vezama, svi letovi iz najudaljenijih regija u Europski gospodarski prostor izuzeti su iz sustava trgovanja emisijama (ETS) do kraja 2023.⁷¹ Komisija je 2021. predložila da se iz ETS-a izuzmu letovi između tih regija i njihovih država članica do 2030.⁷² Tranzicijski put za turizam⁷³ usmjerit će se na zelenu i digitalnu tranziciju i otpornost u tom sektoru uz predložene mjere koje najudaljenije regije mogu provesti. Komisija je podupirala kulturni sektor pilot-projektom o kulturi usmjerenim na najudaljenije regije i prekomorske zemlje i područja (PZP-i)⁷⁴ te drugim inicijativama⁷⁵ kao nadopunom programu Kreativna Europa.

⁶⁶ [Study on the impact of COVID-19 on the Outermost Regions – Final Report, October 2021 \(ec.europa.eu\)](#) (Studija o posljedicama bolesti COVID-19 na najudaljenije regije – završno izvješće, listopad 2021.).

⁶⁷ [Regional impacts of the COVID-19 crisis on the tourist sector – Final Report, August 2021 \(ec.europa.eu\)](#) (Regionalne posljedice krize uzrokovane bolešću COVID-19 na turistički sektor – završno izvješće, kolovoz 2021.).

⁶⁸ [Study on the impact of COVID-19 on the Outermost Regions – Final Report, October 2021 \(ec.europa.eu\)](#) (Studija o posljedicama bolesti COVID-19 na najudaljenije regije – završno izvješće, listopad 2021.).

⁶⁹ COM(2021) 812 final.

⁷⁰ KF se primjenjuje na najudaljenije portugalske regije.

⁷¹ Uredba (EU) 2017/2392.

⁷² COM(2021) 552 final.

⁷³ [Transition pathway for tourism \(ec.europa.eu\)](#) (Tranzicijski put za turizam).

⁷⁴ Trinaest PZP-a povezano je s EU-om: Aruba (NL), Bonaire (NL), Curaçao (NL), Francuska Polinezija (FR), Francuska Južna i Antarktička Područja (FR), Grenland (DK), Nova Kaledonija (FR), Saba (NL), Saint-Barthélemy (FR), Sveti Eustazije (NL), Sint Maarten (NL), Saint-Pierre-et-Miquelon (FR) te otoci Wallis i Futuna (FR).

⁷⁵ Na primjer Pregled kulturnih i kreativnih gradova i internetska aplikacija „Cultural Gems”.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da iskoriste sve mogućnosti za financiranje osnovne prometne infrastrukture, među ostalim za alternativna goriva;
- da ulažu u otporan, digitalno prilagođen i održiv turizam, koristeći se mogućnostima financiranja EU-a, posebno pri izradi programa fondova kohezijske politike; sudjeluju u provedbi tranzicijskog puta za turizam i razmjenjuju podatke povezane s turizmom,
- da usavrše i prekvalificiraju turističke radnike u okviru pakta za partnerstvo za vještine u turizmu.

Komisija će učiniti sljedeće:

- voditi računa o posebnostima regija u reviziji Uredbe o uslugama zračnog prijevoza,
- poticati i olakšavati primjene dostupnih alata EU-a za poboljšanje povezivosti i mobilnosti u najudaljenijim regijama,
- podupirati ulaganja u turistički sektor; osigurati da fondovi EU-a, npr. fondovi kohezijske politike, podupiru oporavak i održivi razvoj tog sektora,
- informirati turistički sektor o mogućnostima financiranja te poduprijeti njihovu upotrebu,
- uvažiti posebnosti regija u kriterijima ekoloških oznaka za turistički smještaj u EU-u; promicati razmjenu podataka povezanih s turizmom i razvoj turističkog podatkovnog prostora,
- odražavati posebnosti najudaljenijih regija u programima rada programa Kreativna Europa (MEDIA).

Biološka raznolikost

Najudaljenije regije imaju iznimno veliku biološku raznolikost. Prepoznata je u Strategiji EU-a za bioraznolikost do 2030.⁷⁶, u kojoj se posebno naglašava potreba za zaštitom i obnovom ekosustava tih regija. Mnogi sektori, uključujući turizam, ribarstvo, šumarstvo i poljoprivredu, ovise o toj biološkoj raznolikosti. Zdravi ekosustavi isto tako osiguravaju čist zrak i čistu vodu te ublažavaju negativne utjecaje klimatskih promjena. Stoga je njihova zaštita i obnova od ključne važnosti. Komisija podržava države članice u tome da uključe sve svoje najudaljenije regije u mrežu zaštićenih područja EU-a Natura 2000⁷⁷ ako to već nisu učinile.

Ulaganja u okviru EFRR-a pomoći će u očuvanju i obnovi zaštićenih područja i zelene infrastrukture. EFPR-a podupire zaštićena morska područja, žive morske resurse i ekosustave. Ulaganja u biološku raznolikost mogu se potaknuti i programom InvestEU⁷⁸. Osim toga, u okviru Programa za okoliš i djelovanje u području klime (LIFE)⁷⁹ uzete su u obzir posebnosti najudaljenijih regija u svim njegovim sastavnicama – biološka raznolikost, usluge ekosustava, kružno gospodarstvo, klimatske promjene i energija te se prijavama iz tih regija pruža posebna pozornost i dodjeljuju dodatni bodovi. Program LIFE uključuje i program dodjele bespovratnih sredstava za manje projekte u najudaljenijim regijama, koji se sufinanciraju u iznosu od 95 %. Komisija je uspostavila i tehničku pomoć „Green Assist” za potporu javnim i privatnim ulaganjima u prirodni kapital, biološku raznolikost, kružno gospodarstvo i ozelenjivanje drugih

⁷⁶ COM(2020) 380, obveza za zaštite najmanje 30 % kopnenih i 30 % morskih područja EU-a.

⁷⁷ [Natura 2000 \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/nature2000/).

⁷⁸ InvestEU proračunsko je jamstvo usmjereno na korištenje privatnih i javnih sredstava za potporu ulaganjima u: održivu infrastrukturu; istraživanja, inovacije i digitalizaciju; mala poduzeća te socijalna ulaganja i vještine.

⁷⁹ Uredba (EU) 2021/783; Program rada programa LIFE za razdoblje od 2021. do 2024. C(2021) 4997 final.

ulaganja. Takva ulaganja, osim što čuvaju okoliš, imaju i velik potencijal za održiv i ekološki prihvatljiv turizam, kao i za gospodarsku diversifikaciju, primjerice u farmaceutskom istraživanju i razvoju.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da iskoriste posebne mogućnosti u okviru programa LIFE, poput bespovratnih sredstava za projekte u području biološke raznolikosti; program Obzor Europa, npr. za istraživanje morske biološke raznolikosti⁸⁰ te inicijativu za međuregionalna ulaganja u inovacije za suradnju u području zelene tranzicije,
- da provedu strategije za uključivanje biološke raznolikosti u sve sektore; razviju mjere za zaštitu i obnovu ekosustava najudaljenijih regija u nacionalnim planovima obnove,
- da promiču zelene vještine i radna mjesta u provedbi svih programa EU-a⁸¹; kombiniraju sredstva s financijskim instrumentima uz tehničku pomoć „Green Assist”.

Komisija će učiniti sljedeće:

- povećati potporu projektima o važnim ili novootkrivenim vrstama⁸² u najudaljenijim regijama u programu LIFE za razdoblje od 2025. do 2027.⁸³, podložno procjeni,
- donijeti prijedlog uredbe o obnovi prirode koja odražava posebnosti najudaljenijih regija; pratiti provedbu mjera obnove prirode u tim regijama;
- nastaviti podupirati procjene ekosustava u najudaljenijim regijama, npr. u okviru projekta MOVE-ON⁸⁴; staviti ih na raspolaganje Centru znanja za biološku raznolikost⁸⁵.

Plavo gospodarstvo

Najudaljenije regije imaju jedinstveni potencijal plavoga gospodarstva zahvaljujući svojim velikim isključivim gospodarskim pojasevima (IGP), koji čine više od polovine IGP-a EU-a, te bogatoj morskoj biološkoj raznolikosti. Ribarstvo i pomorski promet i dalje su važan dio njihovih gospodarstava. Važno je da najudaljenije regije razviju svoje strategije plavoga gospodarstva na održiv način, među ostalim zaštitom morske biološke raznolikosti.

EFPRA i fondovi kohezijske politike podupiru pomorski sektor najudaljenijih regija. U okviru EFPRA-e za te je regije predviđen proračun u iznosu od 315 milijuna EUR za strukturna ulaganja i nadoknadu dodatnih troškova te posebne odredbe o državnim potporama za ribarstvo i akvakulturu. Komisija je predložila nastavak osiguravanja posebnih uvjeta za te regije u okviru tekuće revizije tih pravila⁸⁶. Ulaganjem u inovativnu obnovljivu energiju mora, plavu biotehnologiju, akvakulturu, zaštitu i održivo istraživanje dubokomorskih resursa te osposobljavanje mogu se stvoriti novi poslovni modeli i otvoriti radna mjesta. Program Obzor Europa pruža i prilike za koordinaciju mjera za postizanje klimatski neutralnog plavoga

⁸⁰ U mišljenju EGSO-a ECO/567 poziva se na ulaganje nastojanja u istraživanje i inovacije povezane s oceanima.

⁸¹ U skladu sa strategijom EU-a o bioraznolikosti do 2030. za djelovanje u području biološke raznolikosti potrebno je najmanje 20 milijardi EUR godišnje, a sredstvima i programima EU-a uključenost biološke raznolikosti treba činiti 7,5 % godišnje potrošnje 2024. i 10 % u razdoblju od 2026. do 2027.

⁸² To se odnosi na vrste koje Međunarodna unija za očuvanje prirode još nije procijenila.

⁸³ CPRUP declaration of November 2021 (Izjava CPRUP-a iz studenoga 2021.).

⁸⁴ [Projekt MOVE-ON \(moveon-project.eu\)](https://moveon-project.eu)

⁸⁵ Kako je predloženo u rezoluciji Europskog parlamenta (2020/2120(INI)).

⁸⁶ [Public consultation on revised State aid rules for the fishery and aquaculture sector \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/public-consultation/public-consultation-on-revised-state-aid-rules-for-the-fishery-and-aquaculture-sector) (Javno savjetovanje o revidiranim pravilima o državnim potporama za sektor ribarstva i akvakulture).

gospodarstva i smanjenje onečišćenja i emisija stakleničkih plinova u pomorskom sektoru u okviru svoje misije „Obnova naših oceana i voda do 2030.”.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da provode strategije plavoga gospodarstva, iskorištavaju sinergije u potpori EU-a, uključujući EFPR-u za strukturna ulaganja, EFRR i CEF za infrastrukturu, ESF+ za osposobljavanje, LIFE i EFPR-u za djelovanja u području klime i biološke raznolikosti te program Obzor Europa za inovacije,
- da poduzimaju više aktivnosti za borbu protiv nezakonitog ribolova,
- da sudjeluju u održivim vrijednosnim lancima plavoga gospodarstva (npr. plavi turizam, plava energija, održivo ribarstvo i akvakultura, sprečavanje onečišćenja, upravljanje rizicima),
- da provode studije o prikupljanju podataka i ribljim stokovima uz potporu EFPR-e, u skladu s preporukama iz studije iz 2022. o prikupljanju podataka i znanstvenim savjetima u najudaljenijim regijama EU-a⁸⁷; poboljšaju provedbu obveza izvješćivanja,
- da sudjeluju u misiji „Obnova naših oceana i voda do 2030.”.

Komisija će učiniti sljedeće:

- objaviti poziv na podnošenje prijedloga o strategijama plavoga gospodarstva u najudaljenijim regijama u skladu s programom rada EFPR-e za razdoblje od 2022. do 2023.; podupirati plavo gospodarstvo najudaljenijih regija u okviru EFPR-e kako su predložili Europski parlament, regije i njihove države članice,
- surađivati s dotičnim državama članicama kako bi se riješilo pitanje prikupljanja podataka povezanih s ribarstvom⁸⁸ u najudaljenijim regijama, kako je utvrđeno u relevantnom zakonodavstvu EU-a⁸⁹, uzimajući u obzir posebnosti tih regija i na temelju rezultata studije o prikupljanju podataka i znanstvenih savjeta u najudaljenijim regijama EU-a iz 2022.⁹⁰,
- nastaviti podupirati sporazume o partnerstvu u održivom ribarstvu korisne za gospodarstvo najudaljenijih regija, posebno sa susjednim zemljama najudaljenijih regija,
- organizirati razmjenu znanja o prostornom planiranju morskog područja i obnovljivoj energiji, posebno u okviru projekta „Unapređenje prostornog planiranja morskog područja u najudaljenijim regijama” za razdoblje od 2021. do 2024.

Poljoprivreda i ruralni razvoj

Poljoprivreda je i dalje ključni sektor u većini najudaljenijih regija te doprinosi znatnom udjelu dodane vrijednosti i zaposlenosti. Inovacije mogu pomoći u poboljšanju kvalitete hrane i učinkovitosti resursa te smanjiti ekološki otisak proizvodnje hrane. U skladu sa strategijom „od polja do stola” veća primjena ekološke poljoprivrede u tim regijama može biti korisna za okoliš i

⁸⁷ [Overview of the state of data collection and scientific advice in the EU ORs, with case study on a roadmap towards regular stock assessment in French Guiana - Publications Office of the EU \(ec.europa.eu\)](#) (Pregled stanja prikupljanja podataka i znanstvenih savjeta u najudaljenijim regijama EU-a, sa studijom slučaja o planu za redovitu procjenu stokova u Francuskoj Gijani – Ured za publikacije EU-a).

⁸⁸ Komunikacija o smjernicama za analizu ravnoteže između ribolovnog kapaciteta i ribolovnih mogućnosti, COM (2014)545.

⁸⁹ Smjernice za ispitivanje državnih potpora u sektoru ribarstva i akvakulture (SL C 217, 2.7.2015., str. 1.), kako je izmijenjeno Komunikacijom o izmjeni Smjernica i Uredbe Komisije (SL C 422, 22.11.2018., str. 1.).

⁹⁰ [Overview of the state of data collection and scientific advice in the EU ORs \(ec.europa.eu\)](#) (Pregled stanja prikupljanja podataka i znanstvenih savjeta u najudaljenijim regijama EU-a).

gospodarstvo. Razvoj poljoprivrede otporne na promjene u budućnosti, u kojoj se upotrebljava manje kemijskih pesticida i antibiotika, a više agroekoloških pristupa, okosnica je za poboljšanje konkurentnosti.

EU će nastaviti snažno podupirati poljoprivredu najudaljenijih regija. Programom za rješavanje problema koji se posebno odnose na udaljenost i otočni položaj (POSEI)⁹¹ podupire se lokalna proizvodnja izravnim plaćanjima poljoprivrednicima, tržišnim mjerama i opskrbom osnovnim poljoprivrednim proizvodima. Zahvaljujući bliskoj međuinstitucijskoj suradnji proračun programa POSEI za razdoblje od 2021. do 2027. zadržat će svoj kapacitet financiranja. Osim toga, u okviru Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj predviđeni su posebni uvjeti za te regije, među ostalim da države članice svoje strateške planove u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) moraju prilagoditi posebnostima svojih najudaljenijih regija⁹², kako je istaknuto i u preporukama Komisije⁹³, uz istodobno ostvarivanje cilja povećane gospodarske, ekološke i socijalne održivosti.

Nadalje, instrumenti državne potpore za potpore u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima⁹⁴ omogućuju više maksimalne stope intenziteta potpore za ulaganja u tim regijama i operativne potpore. Komisija je predložila nastavak osiguravanja posebnih uvjeta za najudaljenije regije u okviru tekuće revizije tih instrumenata⁹⁵. Kako bi podržala poljoprivredni i ruralni razvoj najudaljenijih regija, Komisija će u partnerstvu s državama članicama raditi na prilagodbi i modernizaciji postojećih mjera koje se financiraju iz programa POSEI u cilju uravnoteženijeg razvoja različitih poljoprivrednih sektora (tradicionalni izvozni sektori te sektor stočarstva i sektor raznolikosti usjeva). U kontekstu ruske invazije na Ukrajinu Komisija je donijela mjere za potporu najpogođenijim poljoprivrednim proizvođačima⁹⁶. S obzirom na povezano povećanje cijena hrane i rizik od poremećaja u opskrbi te kako bi se zajamčila sigurnost opskrbe hranom, te su mjere uključivale predujmove plaćanja poljoprivrednicima, privremena pravila kojima se omogućuje potpora poduzećima pogođenima krizom i u poljoprivredno-prehrambenom sektoru⁹⁷ te fleksibilnost uvoza hrane za životinje.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da obrate posebnu pozornost na poljoprivredni sektor i sektor ruralnog razvoja najudaljenijih regija u poticanju zelene, digitalne i pravedne tranzicije te da pritom iskorištavaju prednosti i uklanjaju prepreke,
- da promiču diversifikaciju, modernizaciju poljoprivrede i veću neovisnost opskrbe hranom te da ulažu u resursno učinkovite tehnologije; usavrše/prekvalificiraju poljoprivredne radnike.

Komisija će učiniti sljedeće:

- osigurati da strateški planovi država članica u okviru ZPP-a budu u skladu sa zahtjevima Uredbe o ZPP-u, da se u njima razmotre posebnosti najudaljenijih regija te da se prioriteti

⁹¹ Program za rješavanje problema koji se posebno odnose na udaljenost i otočni položaj; Uredba (EU) br. 228/2013.

⁹² Uvodna izjava 99. Uredbe (EU) 2021/2115.

⁹³ COM(2020) 846 final; SWD(2020) 379; SWD(2020) 374; SWD(2020) 398.

⁹⁴ Smjernice Europske unije o državnim potporama u sektoru poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima za razdoblje 2014.–2020. (SL C 201, 1.7.2014., str. 1.) kako je produljeno do 31. prosinca 2022. (SL C 424, 8.12.2020., str. 30.); Uredba Komisije (EU) br. 702/2014.

⁹⁵ [Public consultation on revised State aid rules for the agriculture and forestry sectors and in rural areas \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/public-consultation/public-consultation-on-revised-state-aid-rules-for-the-agriculture-and-forestry-sectors-and-in-rural-areas) (Javno savjetovanje o revidiranim pravilima o državnim potporama u sektoru poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima).

⁹⁶ COM(2022) 133 final.

⁹⁷ C(2022) 1890.

EU-a kad je riječ o poticanju zelene, digitalne i pravedne tranzicije odražavaju u tim planovima,

- surađivati s relevantnim državama članicama kako bi poboljšala njihova godišnja izvješća o programiranju i provedbi programa POSEI te osigurala usklađenost mjera koje se financiraju iz tog programa sa strateškim planovima u okviru ZPP-a, npr. usklađenost s okolišnim i socijalnim ciljevima te diversifikacijom,
- pratiti provedbu preporuka iz izvješća o programu POSEI za 2021.⁹⁸, a posebno potrebu za pravednom raspodjelom potpore, promicanje održivih poljoprivrednih praksi, kvalitetu proizvoda, diferencijaciju proizvoda i razmjenu dobre prakse,
- u okviru dugoročne vizije za ruralna područja analizirati poljoprivredu najudaljenijih regija u okviru područja primjene opservatorija EU-a za ruralna područja i platforme za revitalizaciju ruralnih područja; razmjenjivati znanje u okviru mreže ZPP-a EU-a i istraživati mogućnosti za suradnju,
- u okviru inicijative LEADER dodatno promicati lokalni razvoj i podupirati uvođenje inovacija i tehnologije u poljoprivredi, posebno putem Europskog partnerstva za inovacije za produktivnost i održivost u poljoprivredi,
- promicati tranziciju prema povećanoj razini prehrambene neovisnosti u najudaljenijim regijama s pomoću oba instrumenta ZPP-a, uz istodobno osiguravanje visokokvalitetne hrane održivom poljoprivredom.

2.3. ISPRAVNO POSTUPANJE: POTICANJE ZELENE I DIGITALNE TRANZICIJE

2.3.1. ZELENA TRANZICIJA: USUSRET ODRŽIVOM GOSPODARSTVU

Zelenom tranzicijom nastoji se postići održiva, ekološki prihvatljiva i klimatski neutralna transformacija društva i gospodarstva u svim politikama. Komisija se u Komunikaciji o zelenom planu⁹⁹ obvezala da će posebnu pozornost posvetiti najudaljenijim regijama, uzimajući u obzir njihovu osjetljivost na prirodne katastrofe te njihovu jedinstvenu biološku raznolikost i bogatstvo obnovljivih izvora energije. Te su regije na dobrom putu da postanu primjeri za razvoj i poštovanje kružnoga gospodarstva te klimatske neutralnosti, kao i za ulaganje u zelena i plava rješenja i stvaranje radnih mjesta u sektorima poput turizma, poljoprivrede i ribarstva. Ispitanici u javnom savjetovanju uvrstili su klimu, biološku raznolikost i okoliš u pet najvažnijih tema za djelovanje EU-a u tim regijama.

Klimatska politika

EU se zalaže za postizanje ciljeva Pariškog sporazuma, uključujući ciljeve prilagodbe usmjerene na jačanje otpornosti. Najudaljenije regije posebno su izložene utjecaju klimatskih promjena, uključujući ekstremne vremenske prilike, te su im potrebne posebne mjere za prilagodbu klimatskim promjenama. U tom kontekstu strategijom prilagodbe klimatskim promjenama za 2021. predviđa se razmjena između tih regija i njihovih susjeda o rješenjima za prilagodbu klimatskim promjenama. U Komisijinu prijedlogu o osnivanju Socijalnog fonda za klimatsku politiku¹⁰⁰ predviđa se da se u socijalnim klimatskim planovima država članica analiziraju učinci ETS-a na ranjive skupine uzimajući u obzir posebnosti udaljenih regija. Osim toga, njime se

⁹⁸ COM(2021) 765 final.

⁹⁹ COM(2019) 640 final.

¹⁰⁰ COM(2021) 568 final.

može podupirati cjenovno pristupačan promet s niskom razinom emisija u otočnim i udaljenim područjima.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da potiču istraživanja o klimatskim promjenama, npr. razvoj inovativnih alata za predviđanje klimatskih prilika i povećanje znanja o učinku klimatskih promjena, iskorištavanje mogućnosti u okviru fondova kohezijske politike i drugih programa EU-a, npr. LIFE-a i programa Obzor Europa,
- da ojačaju suradnju sa susjednim zemljama u području klimatskih promjena, sprečavanja rizika i otpornosti, među ostalim u okviru programa Interrega,
- da uzmu u obzir posebnosti najudaljenijih regija u nacionalnim planovima u okviru Socijalnog fonda EU-a za klimatsku politiku te da podnesu zahtjev za financiranje u okviru inovacijskog fonda,
- da sudjeluju u misiji EU-a „Prilagodba klimatskim promjenama” te iskoriste njezine mogućnosti.

Komisija će učiniti sljedeće:

- poticati suradnju i istraživanje o zajedničkim izazovima u okviru programa Obzor Europa te podupirati djelovanja u području klime u okviru programa LIFE; poticati razmjenu informacija o djelovanju u području klime između najudaljenijih regija i njihovih susjeda u okviru EFRR-a;
- podupirati mjere za sprečavanje rizika i otpornost u pogledu prirodnih katastrofa; poticati razmjenu znanja između najudaljenijih regija i njihovih susjeda,
- pomoći u utvrđivanju prilagođenih rješenja za siromaštvo „mobilnosti” povezano s rastom cijena prijevoza,
- i dalje posvećivati pozornost najudaljenijim regijama pri provedbi Fonda solidarnosti EU-a¹⁰¹.

Energija iz obnovljivih izvora i energetska učinkovitost

Zahvaljujući bogatstvu obnovljivih izvora energije – solarnoj energiji, energiji vjetra, plavoj i geotermalnoj energiji – najudaljenije regije mogu biti predvodnice u prelasku na čistu energiju i pomoći u postizanju cilja klimatske neutralnosti EU-a do 2050. Međutim, te regije i dalje ovise o uvozu fosilnih goriva za ispunjavanje većine svojih energetskih potreba, što podrazumijeva visoke emisije i troškove. S obzirom na visoke cijene energije na koje su negativno utjecale trenutačne geopolitičke napetosti, sve je veći rizik od energetskog siromaštva. U Direktivi o energetskoj učinkovitosti¹⁰² poziva se države članice da smanje energetsko siromaštvo i uzmu u obzir regionalne temperaturne razlike pri određivanju ciljeva za uštedu energije.

Nekoliko najudaljenijih regija (npr. Kanarski otoci, Azori, Madeira i Réunion) primjenjuje inovativna rješenja za proizvodnju obnovljive energije, posebno geotermalne, što u nekim

¹⁰¹ CPRUP declaration of November 2021, Common position Member States and outermost regions of January 2022 (Izjava CPRUP-a iz studenoga 2021., Zajedničko stajalište država članica i najudaljenijih regija iz siječnja 2022.).

¹⁰² Direktiva 2012/27/EU.

najudaljenijim regijama već zadovoljava velik dio potražnje za električnom energijom. Ulaganjem u proizvodnju i skladištenje obnovljive energije može se povećati energetska autonomija najudaljenijih regija i pomoći u postizanju cilja klimatske neutralnosti EU-a do 2050. te ciljeva smanjenja ukupnih emisija i povećanja emisija iz obnovljivih izvora do 2030. Regulatornim okvirom EU-a potiču se ulaganja u čistu energiju i male decentralizirane sustave energije iz obnovljivih izvora, među ostalim u sektoru grijanja i hlađenja¹⁰³. U strategiji za energiju iz obnovljivih izvora na moru iz 2020.¹⁰⁴ ističe se potencijal najudaljenijih regija kao predvodnika u dekarbonizaciji. Fondovi kohezijske politike, inicijativa „Čista energija za otoke EU-a”, instrument „Nova energetska rješenja optimizirana za otoke (NESOI)” i Mehanizam za oporavak i otpornost mogu poduprijeti energetska tranziciju u najudaljenijim regijama. U okviru programa LIFE mogu se financirati uvođenje tehnologije, novi poslovni modeli i povezane vještine.

U kontekstu ruske invazije na Ukrajinu Komisija je predložila plan REPowerEU za rješavanje problema energetske ovisnosti¹⁰⁵ i privremeni okvir za državne potpore u kriznim situacijama kojim se omogućuje da se potporom pokriju dodatni troškovi zbog povećanja cijena plina i električne energije¹⁰⁶.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da osiguraju da se nacionalnim/regionalnim zakonodavstvom potiču obnovljiva energija i energetska učinkovitost; uzmu u obzir stanje u najudaljenijim regijama u nacionalnim energetske i klimatskim planovima,
- da pruže ciljanu potporu kućanstvima pogođenima energetske siromaštvom,
- da ulažu u obnovljivu energiju i energetske učinkovitost istraživanjem prirodnih dobara; podupiru najudaljenije regije u primjeni malih rješenja za obnovljivu energiju u udaljenim područjima kako bi se prevladala nestašica u energetske infrastrukturi,
- da integriraju razvoj energije iz obnovljivih izvora na moru u pomorske prostorne planove, kako je predviđeno strategijom za energiju iz obnovljivih izvora na moru,
- da osiguraju da se najudaljenije regije uzmu u obzir u mjerama potpore planu REPowerEU.

Komisija će učiniti sljedeće:

- poticati istraživanja o pametnim mrežama, skladištenju energije, energiji mora, obnovljivim izvorima energije,
- voditi računa o posebnostima najudaljenijih regija u Strategiji EU-a za solarnu energiju,
- poticati razmjenu iskustava o inovativnom upravljanju energijom, npr. u okviru programa Interreg,
- osigurati izradu studije o prelasku na čistu energiju na otocima EU-a, uključujući najudaljenije regije; podupirati njihovu energetske tranziciju u okviru inicijative „Čista energija za otoke EU-a” i instrumenta NESOI.

Kružno gospodarstvo

¹⁰³ COM(2021) 557 final.

¹⁰⁴ COM(2021) 741 final.

¹⁰⁵ COM(2022) 108 final.

¹⁰⁶ C(2022) 1890 final.

Zbog svoje ovisnosti o uvozu resursa, velikih količina otpada uzrokovanih turizmom te izvoza otpada najudaljenije regije mogu imati znatne koristi od rješenja kružnoga gospodarstva. U tom kontekstu akcijskim planom za kružno gospodarstvo iz 2020.¹⁰⁷ promiču se rješenja prilagođena tim regijama. Većina najudaljenijih regija izradila je akcijske planove za kružno gospodarstvo koji obuhvaćaju održivu proizvodnju i potrošnju te gospodarenje otpadom. Fondovi EU-a mogu pomoći: EFRR i ESF+ plus mogu podupirati infrastrukturu i osposobljavanje; programom LIFE mogu se financirati razni projekti, npr. u području gospodarenja otpadom, a EFPR-a-om se može poduprijeti prikupljanje i obrada morskog smeća. U razdoblju od 2014. do 2020. EFRR je pružio potporu projektima, poput projekta za oporabu otpada s odlagališta u Azorima, što je povećalo ponovnu uporabu prirodnih resursa i dekontaminaciju tla.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da ulože veći trud u području gospodarenja otpadom, posebno kad je riječ o poboljšanju kružnog modela gospodarenja biološkim otpadom i njegove obrade te smanjenju otpada ponovnom uporabom ili popravkom; spoje i kombiniraju sredstva i financijske instrumente te da iskoriste alat „Green Assist”,
- da osmisle i provedu akcijske planove za kružno gospodarstvo te upotrebljavaju platformu TAIEX-REGIO PEER 2 PEER kako bi se olakšalo zajedničko učenje s drugim regionalnim vlastima.

Komisija će učiniti sljedeće:

- voditi računa o posebnostima najudaljenijih regija pri predlaganju usklađivanja sustava za odvojeno sakupljanje otpada kako je predviđeno akcijskim planom za kružno gospodarstvo,
- podupirati učinkovitost resursa i kružnosti u tim regijama; poticati razmjenu dobrih praksi putem Platforme dionika kružnoga gospodarstva.

¹⁰⁷ COM(2020) 98 final.

2.3.2. POTICANJE DIGITALNE TRANZICIJE: STVARANJE NOVIH PRILIKA

Digitalizacija može okupiti ljude, usluge i poduzeća bez obzira na njihovu lokaciju i tako pomoći najudaljenijim regijama da prevladaju ograničenja u pogledu udaljenosti. Tranzicija se može voditi vizijom digitalnog kompasa za 2030.¹⁰⁸ za digitalnu transformaciju, uključujući uvođenje digitalne infrastrukture i razvoj digitalnih vještina.

Nekoliko fondova EU-a može poduprijeti ulaganja u digitalnu infrastrukturu. Programom Digitalna Europa¹⁰⁹ jačaju se ključni digitalni kapaciteti EU-a i nastoji se pomoći u premošćivanju digitalnog jaza između Europe i najudaljenijih regija. U programu rada europskih centara za digitalne inovacije za razdoblje 2021.–2023.¹¹⁰ države članice potiču se da ispune digitalne potrebe svojih najudaljenijih regija. Osim toga, programom CEF može se poduprijeti održiva infrastruktura i integracija mreža: programom rada za područje digitalizacije za razdoblje 2021.–2025.¹¹¹ mogu se podupirati ulaganja u podmorske vodove i satelitsku povezivost. EFRR će dodatno doprinijeti uključivom digitalnom društvu u tim regijama. Kad je riječ o digitalnim vještinama, Akcijskim planom za provedbu europskog stupa socijalnih prava EU nastoji se najmanje 80 % odraslih u EU-u opremiti takvim osnovnim vještinama. Cilj je Komunikacije „Izgradnja digitalne budućnosti Europe”¹¹² i Akcijskog plana za digitalno obrazovanje pridonijeti digitalnom obrazovanju i vještinama. EFRR podupire razvoj vještina putem obrazovne infrastrukture.

Nadalje, prijedlogom programa EU-a za sigurnu povezivost¹¹³ uspostavlja se svemirski sustav povezivosti kako bi se državnim korisnicima osigurao pristup sigurnim satelitskim komunikacijskim uslugama u cijelom svijetu, čime se povezuju uprave. Osim toga, vodeći svemirski programi EU-a Copernicus, Galileo i EGNOS¹¹⁴ pružaju podatke i usluge vrlo visoke učinkovitosti koji mogu omogućiti digitalnu tranziciju cijelih sektora gospodarstava najudaljenijih regija, uključujući poljoprivredu i promet. Svemirski podaci EU-a korisni su i službama civilne zaštite i praćenju okoliša. Najudaljenije regije mogu ostvariti korist od instrumenata EU-a i nacionalnih instrumenata kao što su strukturni i investicijski fondovi te nacionalni planovi za oporavak i otpornost, kao i program Obzor Europa, InvestEU ili Inicijativa za svemirsko poduzetništvo CASSINI.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da uzmu u obzir potrebe najudaljenijih regija pri imenovanju subjekata kandidata za početnu mrežu europskih centara za digitalne inovacije, u skladu s programom Digitalna Europa,
- da iskoriste prilike za financiranje digitalne infrastrukture i povezivosti u okviru programa

¹⁰⁸ COM(2021) 118 final.

¹⁰⁹ Uredba (EU) 2021/694.

¹¹⁰ C(2021) 7911 final.

¹¹¹ C(2021) 9463 final.

¹¹² COM(2020) 67 final.

¹¹³ COM(2022) 57 final.

¹¹⁴ Usluge koje pruža EGNOS trebale bi do kraja 2026. obuhvaćati područja koja su geografski smještena u Europi, uključujući Azore, Kanarske otoke i Madeiru (Uredba (EU) 2021/696 o uspostavi svemirskog programa Unije i Agencije Europske unije za svemirski program).

CEF (npr. podmorski vodovi i satelitske veze) i u okviru programa Digitalna Europa,

- da podupiru digitalne vještine u obrazovanju i osposobljavanju koristeći se svim mogućnostima financiranja sredstvima EU-a¹¹⁵, među ostalim promicanjem partnerstava za vještine u okviru pakta za vještine.

Komisija će učiniti sljedeće:

- analizirati primjenu digitalnih rješenja u najudaljenijim regijama i pomoći im da iskoriste prilike i potporu u okviru programa EU-a kako su predložile najudaljenije regije; istražiti mogućnosti pružanja potpore satelitskim mrežama kako bi se osigurala povezivost u svim područjima,
- predložiti dodatne centre ili subjekte za potrebe najudaljenijih regija, u suradnji s državama članicama, ako početna mreža centara za digitalne inovacije ne ispunjava njihove digitalne potrebe,
- poticati razmjenu informacija i primjera dobre prakse; nastaviti olakšavati sudjelovanje najudaljenijih regija u mreži uređâ za širokopojasne usluge,
- promicati osnovnu digitalnu pismenost putem fondova i programa kao što su Erasmus+ i ESF+ te napredne digitalne vještine u okviru programa Digitalna Europa,
- promicati primjenu svemirskih podataka, usluga i aplikacija EU-a kako bi se omogućila digitalizacija gospodarstava najudaljenijih regija.

3. SURADNJA S DRUGIM EUROPSKIM REGIJAMA, SUSJEDNIM ZEMLJAMA I ŠIRE

Interreg i suradnja s instrumentima financiranja za Globalnu Europu i prekomorske zemlje i područja

S obzirom na položaj najudaljenijih regija, one su jedinstvena prednost za vanjske odnose EU-a i za projekciju naših interesa i vrijednosti. Zahvaljujući njima EU je uistinu globalni akter. U skladu s EU-ovom strategijom Global Gateway suradnja sa susjednim zemljama i područjima također je ključna za gospodarski razvoj i regionalnu integraciju tih regija. Ispitanici u javnom savjetovanju odabrali su takvu suradnju kao jedan od pet glavnih prioriteta. Sporazumom o partnerstvu između EU-a i članica Skupine afričkih, karipskih i pacifičkih država (AKP), koji je pokrenut 2021., potiče se suradnja država AKP-a s PZP-ima i najudaljenijim regijama u područjima poput trgovine, energetike, digitalizacije, klimatskih promjena, okoliša i turizma.

Sve najudaljenije regije sudjeluju u programima europske teritorijalne suradnje Interrega, kojima se podupire suradnja između najudaljenijih regija i susjednih zemalja ili područja. Međutim, suradnja je i dalje ograničena zbog regulatornih, administrativnih, proračunskih i političkih pitanja¹¹⁶. Komisija je pojednostavnila postupke za olakšavanje suradnje: u razdoblju od 2021. do 2027. programi koji se zajednički financiraju iz EFRR-a (najudaljenije regije), Globalne Europe (treće zemlje) ili Odluke o prekomorskom pridruživanju (PZP-i) u skladu su s jedinstvenim skupom pravila. Osim potpore suradnji s drugim regijama EU-a, među ostalim u okviru programa Interreg Europa, EU je u okviru EFRR-a dodijelio 281 milijun EUR za potporu suradnji između najudaljenijih regija i njihovih susjeda te 15 milijuna EUR za potporu suradnji između PZP-ova i drugih partnera, čime se olakšavaju zajednički projekti kao što su sveučilišni

¹¹⁵ U mišljenju EGSO-a ECO/567 poziva se na donošenje mjera za osiguravanje digitalnog pristupa u najudaljenijim regijama.

¹¹⁶ Neke partnerske zemlje programa Interreg za Indijski ocean ne priznaju Mayotte kao najudaljeniju francusku regiju.

tečajevi, suradnja među bolnicama ili financijski instrumenti. Suradnja se može poduprijeti i u okviru programa Obzor Europa ili LIFE.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da analiziraju prilike i prevladaju prepreke regionalnoj suradnji kao dio novog posebnog cilja Interrega o boljem upravljanju u okviru njihovih programa Interrega,
- da upotrebljavaju EFRR za suradnju s drugim državama članicama, trećim zemljama ili PZP-ima¹¹⁷.

Komisija će učiniti sljedeće:

- olakšati provedbu projekata koji se zajednički financiraju iz EFRR-a, Globalne Europe i Odluke o prekomorskom pridruživanju u koordinaciji s korisnicima,
- utvrditi prilike i izazove regionalne suradnje po bazenu, utvrditi ključna područja za suradnju; stvarati prilike i podupirati suradnju; poticati razmjene u svakom bazenu,
- uzimati u obzir ulogu i posebnosti najudaljenijih regija pri reviziji geografskih strategija; uključiti te regije u mehanizme savjetovanja kako su predložile najudaljenije regije.

Trgovina

Blizina najudaljenijih regija zemljama koje nisu članice EU-a nudi prilike za trgovinu i suradnju. Međutim, te su regije suočene s konkurencijom iz okolnih zemalja koje proizvode sličnu robu po nižim troškovima uz niže zdravstvene, sigurnosne i ekološke standarde.

Komisija će i dalje uzimati u obzir osjetljive proizvode najudaljenijih regija u pregovorima o sporazumima o slobodnoj trgovini tako što će procjenjivati njihove učinke te poduzimati mjere u slučaju mogućih negativnih učinaka, uključujući zaštitne klauzule. U procjenama učinka na održivost koje su pomogle u pregovorima o sporazumu o slobodnoj trgovini između EU-a i Indonezije i o Globalnom sporazumu s Meksikom već se analiziraju interesi najudaljenijih regija¹¹⁸. Sporazum između EU-a i Mercosura iz 2019. sadržava odredbe za sprečavanje poremećaja na tržištima tih regija uzrokovanih uvozom iz Mercosura¹¹⁹. Istodobno se najudaljenije regije potiču da iskoriste prilike koje proizlaze iz sporazumâ o slobodnoj trgovini, posebno sa zemljama u svojoj zemljopisnoj regiji, s obzirom na njihovu integraciju u globalne i regionalne lance vrijednosti¹²⁰. Osim toga, Komisija je predložila produljenje i poboljšanje zakonodavstva EU-a kojim se isključivo predviđaju posebna porezna i carinska pravila za najudaljenije regije, koje je donijelo Vijeće¹²¹.

Komisija potiče dotične države članice:

- da uključe najudaljenije regije u oblikovanje vlastitog stajališta o trgovinskim sporazumima,

¹¹⁷ U skladu s člankom 63. stavkom 4. Uredbe (EU) br. 2021/1060.

¹¹⁸ [Sustainability impact assessment \(SIA\) in support of Free Trade Agreement \(FTA\) negotiations between the European Union and the Republic of Indonesia: Final Report \(ec.europa.eu\)](#) (Procjena učinka na održivost kao potpora pregovorima o sporazumu o slobodnoj trgovini između Europske unije i Republike Indonezije: završno izvješće); [Sustainability Impact Assessment \(SIA\) in support of the negotiations for the modernisation of the trade part of the Global Agreement with Mexico \(ec.europa.eu\)](#) (Procjena učinka na održivost (SIA) kao potpora pregovorima o modernizaciji trgovinskog dijela Globalnog sporazuma s Meksikom).

¹¹⁹ [EU-Mercosur trade agreement: the agreement in principle \(ec.europa.eu\)](#) (Trgovinski sporazum između EU-a i Mercosura; načelni sporazum)

¹²⁰ Vidjeti i [Komunikaciju o reviziji trgovinske politike \(ec.europa.eu\)](#)

¹²¹ Odluke Vijeća (EU) 2020/1790, (EU) 2020/1791, (EU) 2020/1792 i (EU) 2021/991; Uredba Vijeća (EU) 2021/2048.

- da utvrde trgovinske prilike za najudaljenije regije i pridonese njihovu trgovinskom kapacitetu i integraciji u regionalne i globalne lance vrijednosti.

Komisija će učiniti sljedeće:

- nastaviti razmatrati pitanja najudaljenijih regija u svojim procjenama učinka na održivost u kontekstu pregovora o trgovinskim sporazumima,
- dodatno povećati transparentnost u pregovorima i provedbi sporazuma o slobodnoj trgovini u najudaljenijim regijama osiguravanjem sudjelovanja njihovih dionika u dijalozima, savjetovanjima i savjetodavnim skupinama civilnog društva, kako su predložile najudaljenije regije¹²²;
- informirati najudaljenije regije i isticati potencijal postojećeg trgovinskog sporazuma između EU-a i trećih zemalja,
- promicati „Access to Markets”, novu službu EU-a za pomoć u trgovini u najudaljenijim regijama, kako bi im pomogla da iskoriste trgovinske sporazume i počnu izvoziti na tržišta izvan EU-a.

Migracije

Neke najudaljenije regije izložene su snažnom migracijskom pritisku iz susjednih zemalja, posebno Kanarski otoci, Francuska Gijana, Mayotte i Saint-Martin. Samo 2019. više od 27 000 ljudi pokušalo je ući u Mayotte (što je jednako 10 % njegova stanovništva)¹²³, a 2021. u Kanarske otoke stiglo je više od 23 000 osoba¹²⁴. Procjenjuje se da 12 % stanovništva Francuske Gijane čine nezakoniti migranti. Potrebne su odgovarajuće i **prilagođene mjere** za svladavanje posebnih migracijskih izazova u najudaljenijim regijama kad je riječ o, na primjer, uvjetima prihvata i postupaka za tražitelje azila, upravljanju i nadzoru granica te integraciji migranata. Potrebno je obratiti posebnu pozornost na maloljetnike bez pratnje.

Sredstvima EU-a može se poduprijeti i dopuniti regionalno i nacionalno financiranje u tim područjima. U skladu s uredbama EU-a o osnivanju Fonda za azil, migracije i integraciju (FAMI), instrumenta za upravljanje granicama i vize (BMVI) i Fonda za unutarnju sigurnost (FUS), dotične države članice trebale bi osigurati da se njihovim nacionalnim strategijama i programima u okviru tih fondova pristupa svladavanju posebnih izazova u upravljanju migracijama s kojima se suočavaju najudaljenije regije¹²⁵. Osim toga, predloženim paktom o migracijama i azilu¹²⁶ nastoji se spriječiti nezakonite migracije i osigurati azil onima kojima je to potrebno.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da osiguraju da se nacionalnim strategijama i programima u okviru fondova EU-a FAMI, BMVI i FUS pristupa svladavanju posebnih izazova u upravljanju migracijama najudaljenijih regija, kako je predviđeno uredbama o osnivanju tih fondova; da osiguraju suradnju u

¹²² CPRUP declaration of November 2021 (Izjava CPRUP-a iz studenoga 2021.), i na zahtjev sudionika javnog savjetovanja.

¹²³ Izjava za medije francuskog Ministarstva unutarnjih poslova i ministra prekomorskih područja od 11. veljače 2021.

¹²⁴ Izvor: Euromed Rights i UNHCR.

¹²⁵ Uredba (EU) 2021/1147, uvodna izjava 64.; Uredba (EU) 2021/1148, uvodna izjava 63.; Uredba (EU) 2021/1149, uvodna izjava 58.: sve navode da bi relevantne države članice trebale osigurati da se njihovim nacionalnim programima pristupa svladavanju posebnih izazova u upravljanju migracijama s kojima se suočavaju najudaljenije regije.

¹²⁶ COM(2020) 609 final.

provedbi strategija i programa EU-a te nacionalnih i regionalnih strategija i programa povezanih s migracijama u najudaljenijim regijama; da osiguraju odgovarajuće uvjete za maloljetnike bez pratnje,

- da postignu sinergije u korištenju fondovima EU-a za svladavanje izazova u upravljanju migracijama s kojima se suočavaju najudaljenije regije i dodijele odgovarajuća financijska sredstva,
- da uključe regionalne vlasti i dionike u oblikovanje i provedbu takvih programa.

Komisija će učiniti sljedeće:

- pratiti primjenu partnerskog pristupa u nacionalnom programiranju i provedbi u okviru podijeljenog upravljanja kako bi se osiguralo da se nacionalnim programima u okviru FAMI-ja, BMVI-ja i FUS-a svladavaju posebni izazovi migracija u najudaljenijim regijama i nove prijetnje s kojima se suočavaju najudaljenije regije,
- podupirati informiranje kad je riječ o najudaljenijim regijama i poticati lokalne i regionalne vlasti da iskoriste potencijal koji nude fondovi EU-a za rješavanje lokalnih nedostataka i potreba; promicati sinergije između različitih fondova EU-a za uklanjanje migracijskih i sigurnosnih prijetnji,
- pratiti situaciju u području migracija u najudaljenijim regijama koje su posebno izložene priljevu migranata i podupirati države članice u oblikovanju prilagođenih rješenja, prema potrebi,
- upotrebljavati radne programe za tematske instrumente u okviru FAMI-ja, BMVI-ja i FUS-a kako bi pomogla u svladavanju migracijskih izazova u tim regijama, uključujući mjere potpore za maloljetnike bez pratnje.

4. OJAČANO PARTNERSTVO, DIJALOG I POTPORA

Uključivanje posebnosti najudaljenijih regija i dalje je prioritet Komisije kako bi se osiguralo da politike, zakonodavstvo, fondovi i programi EU-a budu prilagođeni tim regijama kako je utvrđeno u članku 349. UFEU-a. Komisija je pri oblikovanju politika sustavno uzimala u obzir probleme tih regija. Samo 2021. Komisija je razmotrila posebnosti tih regija u gotovo 30 zakonodavnih prijedloga, političkih inicijativa i programa rada, npr. u okviru Obzora Europa, CEF-a, LIFE-a, EFPR-a te programa Erasmus+ i Digitalna Europa. Smjernicama za bolju regulativu¹²⁷ dodatno se jačaju procjene teritorijalnog učinka kako bi se procijenio učinak zakonodavnih prijedloga na određene regije, uključujući najudaljenije regije.

Najudaljenije regije mogu iskoristiti niz novih mogućnosti za potporu u okviru politika EU-a kako bi im se pomoglo u oblikovanju, provedbi i financiranju njihovih prilagođenih strategija regionalnog razvoja. Komisija predano pomaže tim regijama u provedbi potrebnih reformi i ulaganja, iskorištavanju prilika i sinergija u programima EU-a i poboljšanju administrativnih kapaciteta te u tu svrhu uvodi savjetodavni alat. Komisija održava redovite sastanke na visokoj razini i sastanke radnih skupina s najudaljenijim regijama i njihovim državama članicama te se zalaže za jačanje dijaloga radi boljeg razumijevanja problema ljudi koji žive u tim regijama i informiranja o politikama EU-a. Promicala je dijaloge s građanima i centre Europe Direct u tim regijama.

¹²⁷ COM(2021) 219 final.

Komisija potiče dotične države članice i najudaljenije regije:

- da za svaku najudaljeniju regiju zajedno izrade regionalne razvojne planove koji odgovaraju potrebama svake regije; utvrde uska grla i područja za reformu; razvijaju i ulažu u određenu imovinu i komparativne prednosti; odrede prioritete te u skladu s tim dodijele financijska sredstva,
- da iskoriste sve konkretne prilike za najudaljenije regije u okviru političkih inicijativa i zakonodavstva, programa te fondova EU-a,
- da razvijaju ukupne administrativne kapacitete, sudjeluju u inicijativama Komisije za izgradnju administrativnih kapaciteta¹²⁸; iskoriste tehničku pomoć za pripremu velikih projekata; upotrebljavaju postojeće alate EU-a, npr. Jaspers¹²⁹; izgrade kapacitete za sudjelovanje u konkurentnim programima,
- da iskoriste TSI za traženje potpore u ključnim reformama, posebno u područjima iz ove Komunikacije; višeregionalne prijave posebno su dobrodošle jer omogućuju ekonomiju razmjera i razmjenu primjera najbolje prakse,
- da šire informacije na lokalnoj razini o mogućnostima financiranja koje pruža Komisija,
- da prošire prikupljanje podataka u najudaljenijim regijama kako bi se otklonile postojeće razlike u regionalnim statističkim podacima.

Komisija će učiniti sljedeće:

- uvesti savjetodavne alate kako bi pomogla pojedinačnim najudaljenijim regijama, na zahtjev, da oblikuju planove regionalnog razvoja, reforme i planove ulaganja; omogućiti sinergije između mogućnosti u okviru fondova i programa EU-a,
- poticati zahtjeve najudaljenijih regija za potporu TSI-ja za prilagođeno tehničko stručno znanje pri oblikovanju i provedbi reformi u širokom rasponu područja politika; stupiti u kontakt s najudaljenijim regijama u okviru godišnje primjene TSI-ja za pojedine zemlje te uz pomoć koordinacijskih tijela,
- izgraditi portal o prilikama za najudaljenije regije kako bi iskoristile sredstva, programe i političke inicijative EU-a; pokrenuti niz informativnih sastanaka za te regije o programima i vodećim inicijativama EU-a tako što će se obratiti malim i srednjim poduzećima, nevladinim organizacijama i javnosti,
- analizirati i pratiti prijedloge najudaljenijih regija i njihovih država članica (izjava CPRUP-a iz 2021., dokument o zajedničkom stajalištu iz 2022.) u okviru radne skupine najudaljenijih regija,
- uključiti posebnosti najudaljenijih regija u inicijative, zakonodavne prijedloge i programe prilagođenim i lokaliziranim pristupima uz, prema potrebi, procjene teritorijalnog učinka,
- i dalje voditi računa o posebnostima tih regija pri reviziji uredbi i smjernica o državnim potporama u svim sektorima na temelju postojećih odredbi za te regije u zakonodavstvu EU-a o državnim potporama,

¹²⁸ Na primjer, pilot-mjera s OECD-om o pojačanom financiranju izgradnje administrativnih kapaciteta, TAIEX-REGIO PEER 2 PEER, zajednice korisnika REGIO, Okvir kompetencija, paktovi o integritetu, program osposobljavanja stručnjaka.

¹²⁹ [Joint assistance to support projects in European regions \(JASPERS\) \(ec.europa.eu\)](https://ec.europa.eu/jaspers/) (Zajednička pomoć za potporu projektima u europskim regijama (JASPERS)).

- podupirati izgradnju administrativnih kapaciteta, povezanih planova i paktova o integritetu te razmjene znanja među upravljačkim tijelima s pomoću postojećih alata¹³⁰; podupirati kapacitete za sudjelovanje u konkurentnim programima,
 - jačati komunikaciju i dijalog s lokalnim vlastima, civilnim društvom, poduzećima, javnošću i mladima oslanjajući se na postojeće strukture, uključujući dijaloge s građanima,
- razvijati strateško predviđanje o tome kako će ključni trendovi utjecati na najudaljenije regije kako bi se na odgovarajući način prilagodile politike te promicalo prikupljanje podataka za politiku utemeljenu na dokazima.

¹³⁰ [TAIEX-REGIO PEER 2 PEER \(ec.europa.eu\)](http://ec.europa.eu) i zajednice korisnika.

ZAKLJUČAK

Ova obnovljena i poboljšana strategija za najudaljenije regije pokazuje nepokolebljivu predanost Komisije njihovom razvoju i blagostanju. Riječ je o institucionalnoj obvezi utvrđenoj u članku 349. UFEU-a; političkom imperativu s obzirom na to da pet milijuna europskih građana živi u tim regijama; gospodarskoj potrebi zbog neiskorištenog potencijala u njima, osobito za zeleno gospodarstvo te geostrateškom ulaganju, kojim se jača uloga tih regija kao posrednika između Europske unije i ostatka svijeta.

Stavljanjem ljudi u središte ove strategije i budućih mjera nastoji se osigurati i da svi građani EU-a, neovisno o tome gdje su rođeni ili gdje žive, imaju pristup obrazovanju, osposobljavanju, stanovanju, zdravstvenoj skrbi i osnovnim životnim uvjetima. Mladima se želi pružiti prilika da ostvare svoj potencijal.

Stoga se u tom duhu u Komunikaciji utvrđuju prioriteti za djelovanje EU-a radi potpore održivom oporavku i rastu u najudaljenijim regijama oslobađanjem njihova potencijala za rast te pomaganjem u uklanjanju razlika u kvaliteti života između tih regija i ostatka Unije.

Takav pothvat zahtijeva snažnu predanost na razini EU-a, ali prije svega od svake regije zahtijeva da razvije vlastitu viziju oporavka i rasta. Unatoč sličnostima, najudaljenije regije EU-a heterogene su i njihove razvojne vizije moraju biti prilagođene i izrađene u bliskoj suradnji s njihovom državom članicom, u skladu s europskim prioritetima, primjenom načela partnerstva i savjetovanjem sa svim sektorima društva na tim područjima. Održiv oporavak isto tako zahtijeva određivanje prioriteta na nacionalnoj i regionalnoj razini, političku volju, reforme i administrativne kapacitete.

Komisija predano radi na jačanju dijaloga i promicanju pojedinačne potpore u tu svrhu. Nastavit će blisko surađivati s najudaljenijim regijama i njihovim državama članicama te drugim institucijama, posebno Europskim parlamentom i Vijećem, kako bi se vodilo računa o posebnostima tih regija u svim relevantnim politikama EU-a. Umnožit će svoja nastojanja da im pomogne da iskoriste svoje prednosti te dosad nezabilježene mogućnosti koje pružaju politike EU-a, jedinstveno tržište i financijska potpora za ulaganje u budućnost.